

2 REIS

Hawē unāmati hātxaki

Na una miyui betsa bekesh betsarā, haska Israelī enabū txakabuwakī heneama pikukubainibu inū eskarabesbū pepawanibukiri 10 shukuabu nortekiria inū 2 shukuabu sulkiria Deusū hatu yunua nawā Assíriabū ha 10bu atxishū hatu itxakawanibuki, ana hau habu payamanübunā.

Hanushū Judá enabu unanuma pe hiweama txakaburiaibū hatū txakabuwē taeshū Deusū hatu yunua Babilônia anuabū hatu atxitā iyunibukiaki. Haria 70 ano kaitiā hatū mai pakea anu Deusū ana hatu txitūmanikiaki.

Ha habu ikirā, Israelī shenipabu itxaparā, Judá enabu besti inibukiaki.

Na una miyui kenenibu 1 Reisbe txitxia betsa kenenibuki, ha ano 500 Cristo huriamatianā.

Acazias haskatā mawanikiaki, na hātxarā

1 ¹Acabe ma mawaimakē hawē bake Acazias shanē ibuaya Moabe nawabu Israelī enabuki sinataibū ²hanua shaba betsatiā Samaria anu Acazias hawē hiwe hawērua anu manaūri tapa betsa anua hanu niwe hikiti shui uībaūti anu tsaua hawa shināma kauani maī tī iki txakamana txakayama isī tenei dakashū hātxa bunikabu hatu kena beabu hatu yunukī: “Ecrom anushū hatū mekenika yushibu Baal-Zebube ē txakamana ē isī teneai ē shushaimēkaī, ea yukashūtākawē”, hatu wa buaibū, ³habiatíari Senhor Deusū nai tsumā Tisbé anu hiwemis Elias yuikī: “Samaria anua hātxa bunikabu shanē ibuhaira Acaziasī ma hatu yunua bekanikiki. Hatuki nukutāwē. Hatuki nukutā hatu yukatāwē: “Israelī enabu mekenika Deus hayamamē? ha mae Ecrom anu nawabū yushibu Baal-Zebube anu mā yuka ishuī kairā? ⁴Mā haskabiakiranaya Senhor Deusū ea yuikī: Eska Acaziaskiri yuikiki: Ha mī dakati anua mī isī teneairā, habianua ana beniamā mī mawai, mia waikiki’, akī ea yuishūtāwē”, aka

haska Senhor Deusū nai tsumā yunua Elias ka hatuki nukushū haska Senhor Deusū yuishu hatu yuia ⁵hawē hātxa nīkatā hatū shanē ibu anu hawaira txitūbaī ha bebū mapuabu Acaziasī hatu yukakī:

—Haskatā mā hawaira txítükiranai?— hatu wa

⁶habū kemakī yuikī:

—Nū kai bebū huni betsa nukuki nukushū nuku yuikī: “Harishū shanē ibū matu yunushu anu ana txítüribaikawē. Haska Senhor Deusū ea yuishu matū shanē ibu yuiritákawē: ‘Israelī enabu mekenika Deus hayamawē taeshū Ecrom anu nawabū yushibu Baal-Zebube anu hau mī tsumabū mia yukashunübū mī hatu yunushuwē taea mī dakati anua beniamā mī mawaiii’, akī Senhor Deusū eska yuikiki”, akī nuku yuiawē taea nū txítūshuki— akabu

⁷shanē ibuhaira Acaziasī hatu yukakī:

—Ha huni tashnikirā matuki nukushū haska hātxa matu yuishurā, haskara ishumē?— hatu wa

⁸habū kemakī yuikī:

—Ha huninā, txashuwā bitxi tari inū bitxi nanesheketi sawea nū uishuki— akabu

shanē ibu Acaziasī unākī hatu yuikī:

—Harā, Tisbé anu hiwemis Elias matuki nukushuki— hatu watā ⁹hanua Elias uikāshu anu hau butanübū Capitão betsabe 50 detenamenikabu yunua bui mati hanu Elias tsaua anu kemashū Capitāonē yuikī:

—Deusū huniī, shanē ibuhairatū mia kenaikiki. Bututā shanē ibu anu ebe kayuwe— aka

¹⁰Eliasī kemakī yuikī:

—Ê Deusū hātxa yuishunikarā, na habiatīā mā uiaiī. Nai anua txi here hi ibirā matu kuakī yamawaikiki— akaya

hawaira nai anua hatuki txi here hi ibirā hatu kuakī yamawaya

¹¹hatu haska washu huni betsā uibaī shanē ibu Acazias banabima hau habūri itanübū Capitão betsari 50 detenamenikabube shanē ibū hatu yunuria bui kemashū Capitāonē yuikī:

—Deusū huniī, shanē ibuhairatū mia kenaikiki. Manama hawaira bututā ebe kayuwe— aka

¹²Eliasī kemakī yuikī:

—Ê Deusū hātxa yuishunikarā, na habiatīā mā uiaiī. Nai anua txi here hi ibirā matu kuakī yamawaikiki— akaya

hawaira nai anua hatuki txi here hi ibirā hatu kuakī yamawariaya

¹³hatu haska washu huni betsā ana uibaī shanē ibu banabima hau habūri itanübū Capitão betsā 50 detenamenikabube shanē ibū hatu yunuria bui ha mati anu kema hawa yuiama hawē 50 detenamenikabu hatu bashitā Elias tsaua anu mapekekaī ha bebū dāti ishū ea akī:

—Deusū huniī, nukuwē nuiwe. Ê hiwea inū na mī 50 tsumabu hiwea shinaī nukuwē nuiwe. ¹⁴Habu dukū nai anua txi here hi ibiranaiwē Capitão dabe hatū detenamenikabube menui yamakāshuwē taeshū mī merabewati ē mia ea akaii, hau mī nukuri haska wayamanunā— aka

15 hanushū Senhor Deusū nai tsuma kushipatū Elias yunukī:

—Dateama habe kashū uītawē— aka

Elias benitā Capitāobe butukaini shanē ibuhaira Acazias uī kashū
16 yuikī:

—Senhor Deusū eska mia yuikiki. Ecrom anu nawabū yushibu Baal-Zebube anu hau mia yukashūtanūbū habū mī hātxa yuunikabu mī hatu yunukī Israelī enabu mekenika Deus tsuā mia yukashūtirumakē mī haska shināshinawē taea mī dakati anua ana beniamia txanima mī mawai— atā Elias kakē

17 haska Senhor Deusū Elias yuimashina keskai Acazias mawanikiaki. Haskaitiā Judá enabu yunui Josafā huni bake Jeorão shanē ibui 2 ano hatu ishuāyā hanua ha Acazias hawa huni bake hayamakē Acazias shātukū hawē betsa Jeorão Israelī enabū shanē ibuhairai taenikiaki.

18 Israelī enabu shanē ibuhairabu ikubainaikiri una betsa merā hatuki kenemisbu hawē daya betsa betsapa Acazias hiweshū akubainikiri hakiri kenenibu hayaki.

**Mawama hawē yura hirabiya Senhor Deusū
Elias nai anu aininikiaki, na hātxarā**

2 1 Niwe kushipahaira shubi shubi imakī nai anu Senhor Deusū Elias ainibaishanai kemaya Gilgal anua Elias inū Eliseu kaīkaīkī 2 Eliasī Eliseu yuikī:

—Betel anu Senhor Deusū ea hari yunuaiwē taea na habianu bashikuyuwe— aka

hakia Eliseū kemakī yuikī:

—Senhor Deus hiwea inū mī hiweawē taeshū ē mia yubaii. Mimesti mī kai ē mia heneamaki— aka

hanua ha dabe Betel anu buaibū 3 hanua Betel anua Deusū hātxa yuishunikabu betsabu hiweabu kaībaini Eliseuki nukushū yuikī:

—Senhor Deusū mī huni yusinā mia ikis mebiainā, mī ma unaī?— akabu

hatu kemakī yuikī:

—Haa. Ma habiaska ē unaī. Hakia matunā, hawa hatu yuiyamakāwē— hatu wa

4 hanushū Eliasī Eliseu ana yuikī:

—Jericó anu Senhor Deusū ea hari yunuaiwē taea na habianu bashikuyuwe— aka

hawa nīkama Eliseū kemakī ana yuikī:

—Senhor Deus hiwea inū mī hiweawē taeshū ē mia yubaii. Mimesti mī kai ē mia heneamaki— atā Jericó anu ha dabe ana buaibū

5 hanua Jericó anua Deusū hātxa yuishunikabu betsabu hiweabu kaībaini Eliseuki nukushū yuikī:

—Senhor Deusū mĩ huni yusinā mia ikis mebiainā, mĩ ma unaī?— akabu

Eliseū hatu kemakī yuikī:

—Haa. Ma habiaska ē unaiī. Hakia matunā, hawa hatu yuiyamakāwē— hatu wa

⁶hanushū Eliasī Eliseu ana yuikī:

—Hene Jordão anu ukeri Senhor Deusū hauri ea yunuaiwē taea na habianu bashikuyuwe— aka

hakia Eliseū ana kemakī yuikī:

—Senhor Deus hiwea inū mĩ hiweawē taeshū ē mia yubaii. Mimesti mĩ kai ē mia heneamaki— aka

hanua ha dabe Hene Jordão anu buaibū ⁷50 Deusū hātxa yuishunikabū hatu txibaī hatu itxū buaibū ha dabe habu bebū benāta mapushū uiaibū Hene Jordão kesha anu Elias inū Eliseu nitā ⁸hanushū hawē yabukuti Eliasī pekatā sebikī txaipa watā hawē hene bekusha, hene dami hamebi tuash iki niti ikē ha dabe mai tsusī anu pukebaini ⁹kesha betsauri kapukeshū Eliasī Eliseu yuikī:

—Ē mia henebaīriama haska mĩ betxipaiai ē mia ashūtiru ea yukawe— aka

Eliseū kemakī:

—Senhor Deusū mia merabewakī hawē yushī kushipa mia atximakubaīmis keska habias kushipa dabeki hau ea inākubaīshanū haska ē mia ea akaii— aka

¹⁰Eliasī shinātā yuikī:

—Hawama ea yukama itimaska mĩ ea yukaii. Ē mia henebainai mĩ ea uiāyā haska mĩ yukashu Senhor Deusū mia merabewakī dabeki keska mia amakubaīshanikiki. Hakia mia henebaini ē kaimakē haska mĩ ea yukashu Senhor Deusū mia ināma ishanikiki— aka

¹¹bai tanabaini habe hātxa dabekubainaibū hawaira hawē tarābaīti txi inū cavalo dabeya txiya tashnibirākī hatu pashkarabebaini niwe kushipa shubi shubi ibaikī Elias nai anu ainibainaya ¹²haskakainai Eliseū uīkī hui kushipawē kenakī:

—Epaā, epaā, Israelī enabu mekenika cavalō tarābaīti inū hawē katsaubāūti cavalo detenamenikabu itxapabu ē uiuai— atā

hanua Elias haska kainima ana txītūkiranaí uiāma inikiaki.

**Elias keskariai Deusū hātxa yuishunika kushipa
Eliseu iriakūkainikiaki, na hātxarā**

Eliseū Elias ana uītirumawē taea nuihairakī hawē tari ushnikī namakis dis atā ¹³hanushū Eliasī yabukuti manaūri inakaikī tī abaina bitā tsumabaini Hene Jordão anu txītūkirā hene kesha nishū ¹⁴ha kushipa hayawē Eliasī yabukutiwē hene bekushtā hamebi yuka ikī yuikī:

“Eliasĩ mekenika Senhor Deusrã, hanimẽ?” ikaya hene dami hamebi tuash iki niti ikẽ Eliseu ana pukebainaya ¹⁵kesha betsauri Deusũ hãtxa yuishunikabu Jericó anu hiweabu haska hene tuash atã pukebirani Eliseu huai uïkĩ yuikĩ: “Uïkawẽ! Eliasĩ yushĩ Eliseu mamaki ma butuaki”, iake iaketã

haki nukunã ika bui Eliseu bebã maĩ di iki beatã ¹⁶habu Deusã hãtxa yuishunika betsã yuikĩ:

—Uïwẽ! Mĩ dayaru nukuburã, 50 huni kushipabu nã hayaki. Senhor Deusã Yushinã Elias ainibiabaikã mati betsa anu henebaina kasmai, pashku napaku anu pakebainamẽka. Mĩ huni yusinã hau benatanãbã betsabu hatu yunupa?— akabu

hakia Eliseu hatu yuikĩ:

—Haskamahairaki. Hatu yunuyamakawẽ— hatu wa ¹⁷haska hatu yuibia hawa nãkama hawëtsaãs yukakubaikã bikawabu atimas hatã hãtxa ana nãkakatsi ikama hatu yunukĩ:

—Peki. Hamẽ haskatanã ika mã ikanimẽka, hatu yunukawẽ— hatu wa 50 hunibã hatu yunuabu bushã Eliasĩ yura betxinã ika shaba dabe inã besti benabiabaunabu hawa betxiabuma ¹⁸Jericó anu Eliseu bashikushina anu txitãbirani haki nukuabu Eliseu hatu yuikĩ:

—Eanã, bebükiri ã matu yuiama ishiämẽ? mã buyamanãbunã— hatu wanikiaki.

Jericó maewã anu ũpush txakabu txatxa habai Eliseu hatu pewakĩ hatu hawama washunikiaki, na hãtxarã

¹⁹ Jericó anu hiweabã Eliseu yuikĩ:

—Haska na mae anu nã hiwea mĩ uiainã, hiwea peki. Haskabia nukã ũpush txatxa habai txakabuki. ũpush txakabuwã taea nukã yunu benebiai hawã bimi mawaira ismaki, mai txakabuwã taearã. Haska watã mĩ nuku merabewatirumẽ?— akabu,

²⁰ Eliseu hatu kemakã yuikĩ:

—Kêtxa benaki sal mata ea beshükawẽ— hatu wa, beshã inãbu ²¹ũpush txatxa anu kashã Eliseu sal ha ũpush merã di akã yuikĩ:

—Eska Senhor Deusã yuikiki: “Ana matu tenãma inã matã bai anu hau yunu bimi ana txakabuyamashanã matã ũpush pewakĩ ã matu hawama washãshuki”, akã Senhor Deusã matu ashãshuki— hatu wa

²² haska Eliseu hatu yuima keska Jericó anua hatã ũpush pehaira ikükainikiaki.

Suném anu aïbu hiwea Eliseu merabewanikiaki, na hãtxarã

4 ⁸ Eliseu hawëtsaãs mae tibi anu katã katãmis shaba betsatiã mae betsa Suném anu daibainaya hau hatubetã piyunã aïbu pepa enaya mabuyatã kena txakayamamiswã taeshã Eliseu hatubetã pibainimashã

txipu hawētsaīs hawē mae daībaīkī hawē hiwe anu hikishū hatubetā pikubaīmiswē ⁹taeshū aībū hawē bene yuikī:

—Baa, ea nīkawe. Ha huni hawētsaīs hukirā hukirani nukuki bamisrā, Deusū hātxa yuishunika meribiki. Ě unaiī. ¹⁰Nukū hiwe sapa sheni mamaki hawē dītu betsa hawena washunāwē. Dītu washūtā hawē dakati inū, hawē tapu inū, hawē tsauti inū, hawē bī nū pewashūtiruki. Hanu nukuki ana bai hua hanu ushakūkaītiruki— aka hawē ainī hātxa txibākī haska yuia hau ashunūbū hawē benē hawē dayarubu hatu yunua hawaira ashūshinabū

¹¹betsatiā hua hanu ushakī Eliseū ¹²hawē merabewanika Geazi yuikī:

—Ha aību Suném anua ea yuishütāwē— aka

kenashūtana Eliseu bebū nikē hawē merabewanika yunukī:

¹³—Nukuwē nuikī nuku duahairawamis nū hawa ashūkī merabewatirumēkaī, yukawe, merabewai Samaria shanē ibuhairabe hakiri nū hātxashūtiru inū detenamenikabu shanē ibube hakiri nū hātxashūtirumēkainā— aka

habias hātxa Eliseū hawē merabewanikā aību yuishuna aībū kemakī yuikī:

—Nenu enabube hiwea ē hawa hatube txakabumaki— abaini kaya

¹⁴Eliseū hawē merabewanika ana yukakī:

—Ha aību haskakēkaī, nū hawa ashūtirumē?— aka hawē merabewanika Geazi kemakī yuikī:

—Ē unāmaki. Hakia ha aību hawa bakeuma inū hawē bene ma mestebuki— aka

¹⁵Eliseū ana yunukī:

—Ana kenatāwē— aka

kashū kenatana aību hua beputi kesha nikē ¹⁶Eliseū aību yuikī:

—Na ano betsa huaiki na habia usheki huni bake kaitā mī ikushananii— akaya datekī kemakī yuikī:

—Ē shanē ibuū, mī Deusū huniwē taea eki paranayamawe, mī tsumakirirā— aka

¹⁷hakia haska Eliseū yuikī banabimabainima ma bake bima tuyakē ano betsaki huni bake kaima ¹⁸shaba betsatiā bai anushū shekiwā trigō tsekaibu anu ha bake ewai keyatapariamabia hawē epa uī ka ¹⁹harishū bakeishtā hawē epa yuikī:

—Arii, arii! Ě bushka ē isīhairaii!— ikai

hanushū hawē epā hawē tsuma betsa yuikī:

—Hawē ewa anu ea iyushütāwē!— aka

²⁰bakebaīkī hawē ewa anu iyua hawē ewa shātxuramea tsaua isī tenei pikuhairatā bari mananābi bakeishta mawaya ²¹Deusū hātxa yuishunikatū dītu anu bakebaī manaūri iyushū hawē dakati anu hanatā

kaïkaïkī hawē beputi bepubaini ²²datehairakaī hawē bene kena hawaira hua yuikī:

—Deusū hātxa yuishunika anu ē hawaira kushikaïkatsis ikai haratura nukū dayaru betsabe jumenta kushipa ea yunuwe, ē hawairakirākatsis ikairā— aka

²³hawē benē yukakī:

—Haskakī ikis mī uī kakatsis ikai, ushe benatiā inū huīrukūtitiā nū hanu habe itxamis ikis iriamabiakenā?— aka

kemakī yuikī:

—Ea haska shināshūyamawe— aka

²⁴haska shinaī keska hawē benē yunuua hawē tsauti dabe kabekāti dabe kabekāshuna aību haki katsaumea, hawē dayaru hatxū kai aībū yunukī:

—Hau jumenta hawaira kushikainū kusha kusha akubaīwē, hau niti iyamanunā. ē mia yuiriamma niti imayamawe. ē mia yunuaya besti niti imashāwē— aka

²⁵jumenta kushikaini Mati Carmelo anu Deusū hātxa yuishunika hiwea anu kemaibū hanua Eliseū txai beiaibu uīkī hawē merabewanika Geazi yuikī:

—Uīwē! Suném anu hiwea aību huikiki. ²⁶Kushikaī haki nukushū: “Mī haskaramē? Mī bene inū mī bakerā, haskaramē?” akī yukatāwē— aka

kushikaī haska yukabia yui pewama:

—Ē peki— abestibirani niti ikama ²⁷mati anu mapekea Eliseuki nukutā dāti itā hawē bikerā dabe ikua, Geazī mepamanū ikai Eliseū nemakī:

—Hawē huīti nishmahairaki. Haskakirana ikimēkaī, meyamawe.

Haskashu Senhor Deusū ea yuiriamaki— aka

²⁸hanushū aībū Eliseu yuikī:

—Shanē ibuū, bakeyakatsi ē mia yukama iniki. Haska mia yukama eki paranayamawe, iwanā, ē mia yuiniki— aka

²⁹hawē shinā unātā hawē merabewanika Geazi Eliseū yunukī yuikī:

—Hawaira petā kushikaïkī ē mestēti bibaini hawē hiwe anu katāwē. Tsuarakira mī nukua habe hātxakī yukayamabaītāwē. Tsuāra mia yukai habe hātxakī kemayamawe. Hawē hiwe anu hikitā hawē bake daka anu ē mestēti hawē besu anu hanatāwē— aka Geazi hawairakaini kaya

³⁰hakia ha bakeishtā ewā Eliseu yuikī:

—Senhor Deus hiwea inū mī hiweawē taeshū miauma nenua ē kamaki, iwanā, ē mia yubaii. Ea nīkawe— aka

haska wa nīkatā Eliseu aībube kaya ³¹haskaitiā ha dukū bebushū Eliseū mestēti Geazī bakeishtā besuki hanabia hatū hiwea ināma hawē bake hawa tukuamahairakē txītūkaini Eliseuki nukushū Geazī yuikī:

—Haska mī ea yunuua ē abiashu hawē bake hawa tukui besteāmahairaki— aka

³²Eliseuri manaūri hawē dītu anu mapeketā hawē dakatiki bakeishta mawa meshā daka ³³Eliseu bakeishta daka anu hikikaī hawē beputi

beputā hau merabewanū Senhor Deus dayuikī yukatā ³⁴ habe ma hātxashūwē taea ha daka anu haki inai bakeishta mamaki beushū bakeishtā kesha inū hawē beru inū hawē mekē mekī sheyuakeakea bakeishtā yura shanai taeaya ³⁵ Eliseū txibututā benitā Senhor Deusbe ana hātxai hawē dītu merā nikukui henetā hawē dakati anu ana haki inai beutā bakeishta ikua dakakē hawaira bakeishta besteī 7ti axkī axkī iki bepesheaya ³⁶ Eliseū jumenta Geazi kena, hawē dītu anu hikia yuikī:

—Hawē ewa Suném anua ea kenashūtāwē— aka

Geazi kaikaini kashū hawē ewa kena dateyabi ka, Eliseu anu hikia yuikī:

—Na ma ana hiweaki, mī bakerā— aka

³⁷aību benimahairakī Eliseu anu dāti ishū yuitā hawē bake itā kaikainikiaki.

Síria nawa Naamā bitxiki txamima teneai

Eliseū kaya wanikiaki, na hātxarā

5 ¹Habiatīari Síria nawa shanē ibuhairatū hawē detenamenikabu shanē ibu yununika hawē kena Naamā pehaira Senhor Deusū merabewakī Síria nawabu haki sinataibu hawē detenamenikabubetā Naamānē hatu maemamakī keyuimawē taeshū Síria shanē ibuhairatū Naamā betxipaihairaya isī betsā bitxiki txamima tenekubainikiaki.

²Ano betsatiā Síria nawabu yumetsui bushū Israelī enabu mai pakea anushū hatu mese mese watā hatū mabu inū aību txipash yumetsubaikī iyuyamabu ha txipash Naamānē ainē dayaru escravo wayama ³shaba betsatiā ha Israelī enabu txipashā Naamānē aī yuikī:

—Ē tsuma mī benerā, Samaria anu kashū Deusū hātxa yuishunika Eliseube hātxakī ea aka ha bitxiki txamima shusha watiruki— aka nīkatā hawē bene habias yuia nīkariatā

⁴hawē shanē ibuhaira anu Naamā kashū habias hātxa ha txipash hātxashinakiri banabimakī yuia ⁵Síria nawabu shanē ibuhairatū kemakī yuikī:

—Peki. Ikis hatū shanē ibuhaira ē mia keneshunaii. Ē kene bui katāwē, hau mia shushawanunā— aka

kakī 30.000 prata pei heshe inū 6.000 ouro pei heshe inū 10 haya besiti tari pepa hawērua bui Samaria anu hawē tsumabube Naamā kashū ⁶hawē shanē ibū kene buma Israel shanē ibuhaira inā bitā dītu betsā anu kashū kene bepēshū uīkī hawē hātxa keneshina yuikī: —Ē hātxa uīkī hawē bitxiki txamima hau mī shushawanū ē shanē ibu beshmas Naamā mianu ē nitxiaī, mī uinunā. Ea shushawashūwē— akī

⁷keneshina Israelī enabu shanē ibuhairatū ha kene uī keyutā hawē datekī hawē tari ushnitā hawē anibu unanepabu hatu yuikī:

—Earā, ē Deus keskamē? Hatū besti hiwea hatu inātā hatu mebīmiskē ē haska keskari watiru shinākī ha shanē ibū hawē huni betsā bitxiki

txamima ē shushawashūtiru ea yunushinaki. Shinākī uĩrakāwē. Nuku haska wakī nuku unāti waikiki, nukuki ana sinatakatsirā— hatu wa

⁸shanē ibū kene uīfā datekī hawē tari ushnishina txanibaunaibu Deusū hātxa yuishunika Eliseū nīkatā Israelī enabu shanē ibuhaira anu hau hātxa bunūbū: “Haskakī mī tari mī ushnishinamē? Ha huni ea anu yunuwe, hau ea uīyununā. Hatū ē Deusū hātxa yuishunika Israel anu ē hiwea hau tapiyununā”, hatu wa bushū shanē ibuhaira yuiabu,

⁹nīkatā Eliseu anu Naamā yunua hawē tsumabu cavalō katsaumeabube hawē cavalō tarābaītiki mapua bui Naamā kai Eliseū hiwe bebū niti ika nikē ¹⁰ibubis kama hātxa bunika Eliseū yunua kashū Naamā Eliseū hātxa yuishūkī: “Jordāo Hene anu ka bututā 7ki nashi pukutātani txikitāwē. Mī haskaya mī bitxiki txamima shushai mī yura sakara iki mī shūpīshanaii”, aka

¹¹haska wa nīkatā Naamā sinatahairakī hawenabu yuikī:

—Tashnikirā eki nukutā ea dapi nishū hawē mekenika Senhor Deus ea yukashūkī ē bitxiki txamima hawē mekēnē ea mebaūkī ea shushawashanimēkāi, iwanā, ē shinābiabirāshina haska wakinā, ea maīwaīmēkāi. ¹²Damasco anu nukū hene dabe Abana inū Farpar Israelī enabū mai pakea anua keskamaki. Nukuna pehairaki, dasibi hatuna binuarā. Shushanū ika nukū hene dabe anu ē nashitirumamē?— ikaini sinatahairatā hanua kaya ¹³hakia hawē dayarubu ha dapi bushū yuikī:

—Shanē ibuū, Deusū hātxa yuishunikatū mia merabewakī: “Hawara bikahairawē ea yunuwe”, ishū mī haskakiri shinaī? Hawē hātxa txibaī mī ikatsi ikamaki. Hakia: “Hene Jordāo anu nashitāwē”, akī mia yunua nashitā mī shushatiruki, iwanā, mia yuishurā, hawa bikamaki. Iki kawe— akabu pes nibiabai

¹⁴habū pe shinaī hatu nīkatā Hene Jordāo kesha anu butua haska Deusū hātxa yuishunika Eliseū yunushu keskai 7ki nashi pukutātani neshekeaya hawē bitxiki txamima shushai hawē yura berunā bitxi keskai shūpī ana detsis mese neamakē ¹⁵hawē yura ma shusha uītā Naamā inū habe beshiābu Eliseu anu ana txítübaini haki nukunū ibaini Eliseu tashnia nia Naamā haki kematā yuikī:

—Nenu Israelī enabu anu Deus Kayabi hayaki. Ijis ē ikūwaiī. Txanima mai hirabi anu Deus betsa hayamaki. ē mī dayaruwē taeshū hawara pepa mia inākuinū ishū ē mia ea akaii— aka

¹⁶Eliseū kemakī yuikī:

—Senhor Deusū ea uiāyā ē mia yubaii. Haska mī hawara ea inākatsis ikai ē bitirumaki— aka

—Haskama biwe! Biwe!— akī heneamabia hawa biama Eliseū hawa bikatsi ikama nemahairakubainaya ¹⁷hawa biama Naamānē unātā ana yuikī:

—Haskawē taeshū yushibubu kēwākī mabuwē duawakī inabu ē ana kuakī menukī keyuama ishanaii. Mī mekenika Senhor Deus besti kēwākī

inabu kuakī ē menukī keyukubainaiwē taeshū Israelī enabū mai pakea anua saku ewapa dabe inū dabe mai mata washū mula dabeki dūtārabetā ē mae anu butāpa? Hi bau watā ha mai mātxiā anu haki dāti ika beti ishū Senhor Deus besti ē kēwākubaīshanaii.¹⁸ Hau ea kupiyamashanū na besti Senhor Deus ea yukashūkubaīshāwē. Yushibu Rimom kēwāti hiwe anushū ē shanē ibuhairatū kēwaī kakī ē pūyā ea pūtsūbaīkī ea iyua ē habe hikikāi ē habe dāti ika beti ikūkainaya ē txakabu Senhor Deusū hau ana shināyamanū ea yukashūkubaīshāwē, hau ea kupiyamashanunā— aka

¹⁹Eliseū kemakī yuikī:

—Peki. Deus ē mia yukashūkubaīshanaii. Dateama unanuma kai petāwē— aka mai bitā hanua Naamā hawenabube kaikaini txaihira kariamakē²⁰ Eliseū dayaru shinākī: “Mabu pepa hamē beshiābu Eliseū hawa biama Síria nawa Naamā ē tsuma Eliseū ma nitxiāki. Senhor Deuswē ē yubakaii. Hawaira txibaī kushikaini haki nukushū hawara bewanaibu eā ē bi kaii”, ikaini

²¹kushikaīkī Geazī Naamā txibaī ha itxū kushikainaya nasaukeshū Naamānē uītā hawē cavalō tarābātī niti atā mananū ika butua nikē ma haki nukua Naamānē yukakī:

—Hawa kaya ē txakabuwabiranai mī txibaī?— aka

²²Geazī kemakī yuikī:

—Hawamaki. Hakia Efraimnē enabū mati matipa anua Deusū hātxa yuishunika berunā dabe dama bei hikikāshu ē mia yuiyunū ē tsumapā ea yunushuki. 3.000 prata pei heshe inū 2 haya besiti tari hawērúa mī hatu inākuītirukiaki. Haska ē mia yukayushuki— aka

²³Naamānē kemakī:

—Haska bestima menā 6.000 prata pei heshe hatu bishūriwe— akī hau binū yunuuhairatā saku dabeki 6.000 prata pei heshe inū 2 haya besiti tari mistukī naneshū hau bushunūbū hawē dayaru dabe iamashū Geazi bebū hatu nitxiā²⁴ kai Geazi hatube mapeketā saku dabe hatu mebīshū nitxiā buaibū hiwe hune anu arutā²⁵ txipu hawē tsuma Eliseu bebū ni tushiai yukakī:

—Geaziī, harakiria mī huai?— aka

Geazinē kemakī yuikī:

—Ē harakiri kamaki— aka

²⁶hakia hātxa kushipawē Eliseū yuikī:

—Mia inū ika hawē cavalō tarābātī anua Naamā butuai ē yushī mibe nishū dasibi ē uīshuki. Pei heshe inū haya besiti tari hawērúa mī bishurā, pemaki. Yunu bai inū, uva nishi beshea bai inū, txashuwā inū, ina awa inū, huni dayarubu inū, aību dayarubu ha peiwē mī bikatsis ikai txakabuhairaki.²⁷Haskawē taea Naamā bitxiki txamima shushakaīshurā, mikiri tekikūkaīshanikiki. Mia bestimarā, mī bakebu pakubainaibu ha bitxiki txami ipapakeshākanikiki— aka

ana dayashunama Eliseū hiwe anua tashnikaini Geazi hawē yura hirabi ma txami keyua matsu tākia keska hushupahaira uinibukiaki.

Due henē pukua dami wakī Eliseū nūtanikiaki, na hātxarā

6 ¹Txipu shaba betsatiā Deusū hātxa yuishunikabu Eliseube hiweshū betsā Eliseu yuikī:

—Uiā. Mibe hiwea hanu nū ushamis dītu hashuhairaki. ²Ana hiwe bena ewapa wakī hashpa duakabi wanū ika Hene Jordão keshakea nuku tibitū hi bestixai txaipa nū meshtei kai mī nuku yunutirumē?— akabu

Eliseū hatu yunukī:

—Butākāwē— hatu waya

³betsā Eliseu yuikī:

—Hamaki. Nuku banawakaini nukube kawe— aka kemakī:

—Peki. Ě matube katiruki— ikaini

⁴Hene Jordão anu hatube Eliseu butua hanushū hi meshtekī taewaibū ⁵huni bestixaitū hi meshtekī taewayā due hawē bake anua hātsekekaini henē pukuai uī sai ikī yuikī:

—He ee. Pemaki! Yusinaā, na duerā, huni betsana ē beāshuki. Ě haska washanai?— aka

⁶Eliseū yukakī:

—Hani kaya pukushumē?— aka

hanu pukushu anu metua hanushū Eliseū hi txaipa meshteshū hanu due pukushu anu putakī urēshū dami wakī due nūtātā ⁷yunukī:

—Neshewe!— aka meshūkaī due tsumatā neshebaini benimabaikī hi buaibū

Síria nawabu Eliseū hatu unātimaska wanikiaki, na hātxarā

⁸Síria nawa shanē ibuhairatū Israelī enabu maemanū ika ana hatube datenameaibu hawē detenamenikabu shanē ibubube itxa hatube yubakai Síria nawa shanē ibuhairatū hatu yuikī: “Hune hari bushū Israelī enabu detenamenikabu e imatā maemakī nū hatu keyushanaii”, hatu wakī hari hanu huneshanaibu hatu yui yubakai ⁹hatū shinā haskaibu Eliseū unātā Israelī enabu shanē ibuhaira anu Eliseū hawē hātxa bumakī yuikī: “Síria nawa detenamenikabu hari huneshū matu detekatsis iki manaibuwē taea hari buyamashākāwē”, hatu wa ¹⁰Israelī enabu shanē ibuhaira Eliseū yuia hawē hātxa nīkatā Síria nawa detenamenika huneabu dūkekubainibukiaki.

¹¹Hanua Síria nawa shanē ibuhaira haska shinātiruma hawē shanē ibu beshmasbu hatu kena itxabu hatu yuikī:

—Ea yuikāwē, haska nū yubakamis tsua nukunabu kashū Israelī enabu shanē ibuhaira bebükiri yuitātmismēkainā— hatu wa

¹²habu bestitxaitū kemakī yuikī:

—Shanē ibuū, nukū nū yuismaki. Hakia Deusū hātxa yuishunika Eliseu Israelī enabube hiweshū haska mī hune nuku yuimis inū haska mī ushatianua mī hātxai unātā Israelī enabu shanē ibuhaira unāmakī hawē shanē ibuhaira yuimiski— aka

¹³nīkatā hatu yunukī:

—Hau Eliseu atxinūbū ē hanu hatu yunutiru yuka ikaūkī unāti watākāwē— hatu waya huni betsā nīkatā hawē shanē ibuhaira yuikī:

—Israelī enabu mai pakea anu mae betsā hawē kena Dotā anu ikis hiweakiaki— aka ¹⁴hanua hawē detenamenikabu itxapa cavaloki katsaumebainaibu inū, cavalō tarābaītiki mapubainaibu inū, hatiri maī buaibu Síria nawa shanē ibuhairatū hatu yunua hune meshu merā bui Dotā anu hikitā mae hirabi kebauni nati ikabū ¹⁵ushashini bestēkauā penamahaira Eliseū dayaru betsā butukaīkī cavaloki katsaumeabu inū cavalō tarābaītiki mapuabu itxapabu mae hirabi kebauni nati ikabu uī datekaini ana hiwe merā hikishū Eliseu yuikī:

—Yusinaā, nukū mae hirabi keshebaunabuki. Ikisrā, nū haskai?— aka

¹⁶Eliseū yuikī:

—Nukū merabenanikatunarā, hatuna binuaki, habutimarā. Hawa dateyamawe— iwanā,

¹⁷Eliseū Senhor Deus ea akī yuikī: “Hau hatu uinū ē dayarū beru betsā watā uīmawe”, atā “Senhor Deusū, haska ē mia ea akaii”, aka Senhor Deusū hawē beru bepeshkī pewashuna, txi keska katsaumeabu itxapahaira inū txi keska cavalō tarābaītiki mapuabu itxapahairari mati anu Eliseū hiwe keshekī keyubaunabu hawē dayarū uībaunaya

¹⁸atxinū ika Síria nawabu txaima bei taeuibū Eliseū Senhor Deus ea akī yuikī: “Síria nawabu beaibu mī hatū beshush wakī betsā wanū ē mia ea akaii”, aka

haska Eliseū ea akai keska habū shinā haikaimas wakī Senhor Deusū hatu beru betsā wakē ¹⁹hatu unātimaska wakī Eliseū hatu yuikī:

—Narā, ha baimaki. Ha maewā mā benairā, nenumaki. Ha huni mā benai anu matu iyunū ea txibābaīkāwē— hatu watā Samaria maewā anu hatu iyua ²⁰hikitā Eliseū ana dayuikī: “Senhor Deusū, hau shinākī uī pewanūbū ikis habū beru pewakī betsā wawe”, aka hanushū Senhor Deusū hatū beru betsā waya bepesheai keskatā uībaūkī: “Habaa! Nū Samaria merākil!” ikī uī dateaibū ²¹Israelī enabu shanē ibuhairatū hatu uītā Eliseu yukakī:

—Epaā, dete keyukī hatu tenāpa?— aka

²²hakia Eliseū kemakī:

—Haskamaki. Hatu tenāyamawe. Pia inū matxatu txaipawē detenamekī huni betsabu atxitā txipu mā hatu tenāmismē? Nū haska beyatirumaki. Hakia hatū detenameti dasibi hatu mebī keyutā piti inū

mabesh hatu pimakāwē. Hau yaniwatā hatū shanē ibuhaira anu hau unanuma bunübū hatu nitxikāwē— aka

²³ piti pepa inū mabesh pepa itxapa aibuaibū bawabu hatu inākubaunabu, pikī mabesh akī keyuabu, Israelī enabu shanē ibuhairatū unanuma hatu nitxiā, hatū mae Síria nawa shanē ibuhaira anu txitūbainaibū haska wakī Israelī enabu Síria nawabū hatu date date atā hatū mai pakea ibuwakubaímisbu hatu heneyubainibukiaki.

Deusū hātxa yuishükubaini Eliseu mawanikiaki, na hātxarā

13 ¹⁴Mawakatsi Eliseu isī teneai Israelī enabu shanē ibuhaira Jeoásī uinū ika kai hikia haya kashakī ikushū yuikī:

—Epaă, epaă, mī Israelī enabu mekenika kushipahairaki, huni detenamenikabu itxapa keskarā— aka

¹⁵níkatā Eliseū shanē ibu yunukī:

—Kanū inū pia hatira bitā tsumawe— aka

kanū inū pia bitā ma tsumakē ¹⁶⁻¹⁷Eliseū ana yunukī:

—Bari huaikiri hanu uīti shui bepēwē— aka
ma bepēkē Eliseū ana yunukī:

—Bishkukatsi kanū inū pia pewawe— aka

kanū inū pia shanē ibū pewaya Eliseu hawē petxiuria benikaī nishū shanē ibū mekē dabeki mepishū ana yunukī:

—Ikis bishkuwe— aka

pia bishkuaya hātxa kushipawē Eliseū yuikī:

—Senhor Deusū mekenikā piaki, Síria nawabu maemati piarā. Afeca anushū hatu detekubaikī Síria nawabu mī hatu tenā keyushanaii— itā

¹⁸txipu shanē ibu Eliseū ana yuikī:

—Pia ana tsumawe— aka

ana bikē Eliseū ana yunukī:

—Ikis piawē mai bekush bekush awe— aka

shanē ibū dabe inū bestiki piawē mai bekush bekush akī heneaya ¹⁹haska waiwē taea Eliseu haki sinatakī yuikī:

—Hatu detekubaikī Síria nawabu maemakī keyukī yamawashanū, iwanā, 5 kasmai 6ki piawē mī mai bekush bekush ati sharashuki. Hakia dabe inū bestiki mai mī bekush bekush ashuwē taeshū dabe inū bestiki Síria nawabu mī hatu maemashanaii, hatu tenākī keyuamarā— atā

²⁰ana hātxa wama Eliseu mawa hanushū maiwanibukiaki. Ano tibi Israelī enabū mai pakea anu Moabe nawabū hatu itxakawai yumetsubu yumetsui bebirā bebiranaibū ²¹ushe betsatiā hatū haibu ma mawa Israelī enabu hunibū maiwanū, iwanā, mai pukikī Moabe nawa yumetsubu beaibū betxitā Eliseu mai wanibū anu hatū haibu mawa datābaini datei pashaibū, hakia ha huni mawatū yura Eliseū shau mamaki hanakī hawē shau metsamabu ana hiwei benitā inū kanikiaki.

²² Israelī enabu shanē ibu Jeoacaz hiweyükē Síria nawa shanē ibuhaira Hazaelī Israelī enabu dasibi itxakawakī hatu tenākī yamawapanā

²³ Abraão inū, Isaque inū, Jacóbe Deus hatube yubakaniwē taea Israelī enabuwē nuikī hatu shinākī Senhor Deusū hatu merabewakī Síria nawabu hatu nemashūkubainikiaki. Hatu txakabuwakī yamawakatsi ikama inū ha bebunga hatu putakatsi ikama ikükainikiaki. Na habiatī Senhor Deusū hatu mekeriakubainikiki.

²⁴ Hanua Síria nawa shanē ibu Hazael mawaya hawē huni bake hawē shātukū Ben-Hadade shanē ibunikiaki. ²⁵ Hanua Jeoacazī huni bake Jeoás shanē iburiatā hawē epa mae mebinibu Ben-Hadade kushipai anua Jeoás dabe inū bestiki habe detenamekūkaikī ana hatu putamanikiaki. Haska wakinā, Israelī enabū mae Jeoásī Ben-Hadade detenamekūkaikī hatū mae ana hatu bishūkī hatu ibuwamanikiaki.

Ezequias Judá enabū shanē ibuhaira inikiaki, na hātxarā
(2 Cr 29.1-2)

18 ¹⁻² Samaria anu Israelī enabu yunui Elá huni bake Oséias 3 ano shanē ibukükainaya Acazī huni bake Ezequias 25 bariya shanē ibui Judá enabu yunui Jerusalém anu 29 ano shanē ibukükainikiaki. Ezequiasī ewarā, Abi inikiaki. Abī eparā, Zacarias inikiaki. ³ Haska hawē shenipabu Davi hiweshū apauni keska wakī kaneama Ezequiasī txibákubainai Senhor Deusū haska betxipaiai ashuaī uī hawē benimakükainikiaki. ⁴ Ha shanē ibushunā, mati keyatapa anua yushibubu kēwāti hiwe meribi tibi hau txakabuwakī pusa pusa anūbū hatu yunua hanua betsa yushibu dami betsa betsapa dasibi nitxiniburi hau tekekī keyurianübū inū mane bronze dunu dami Moisī hatu ashuni kenakī: “Neustāki”, anibu kēwākī ha bebū Israelī enabū inīti kuakubaīmisbu Ezequiasī hatu mebī keyutā hatu pusa pusa amanikiaki.

⁵ Israelī enabū mekenika Senhor Deus Ezequiasī ikūhairawakubaini shanē ibukükainirā, ha shanē ibu tibi ha bebū inū ha txipu Judá enabu shanē ibu ikubiranibu Ezequias pepahaira keska tsua betsa hayama inikiaki. ⁶ Haska Senhor Deusū Moisés yununi txibākī hawē yunuti inū hawē nemati hamebi heneama ikükainikiaki Ezequiasī Senhor Deus nīkakī txibákubainiwē taeshū ⁷ hawara atimapā tibi pewakī taewakubainiwē taeshū Senhor Deusū Ezequias merabewakī pewakī keyumanikiaki.

Haska wakī Assíria nawa shanē ibuhaira Ezequiasī danākī ana hawē tsumatā hawē imposto ana pakakatsi ikama haki sinatanikiaki. ⁸ Ha inū, hawē mai pakea anua Filisteu nawabu nitxikī hawē detenamenikabubetā Ezequiasī hatu maemakubaikī ha hanu keshei irutā uīti hiwe pishta keyatapa inū hatū maewā mishki kenebaunibu betsa betsapa anu hawē detenamenikabubetā hatu mebikī keyukī Gaza mai pakea hirabi ibuwanikiaki.

Israelī enabū maewā Samaria atxinibukiaki, na hātxarā

⁹Ezequias shanē ibui ma 4 ano ikainaya hanua Samaria anu Elá huni bake Oséias Israelī enabu anu shanē ibui ma 7 ano ikaitiā Assíria nawa shanē ibuhaira Salmaneser hawē detenamenikabu mirima iwei Samaria anu hushū hau mae dasibi keshebaunūbū hatu yunua keshekī keyubaunabu atxinū, iwanā, harakiri nitimawakī hatu kebēkubainabu ana hawawē kushipatirubumakē hatu detekubaīkī ¹⁰3 ano atimas hatu di akī keyukī hatu atxinibukiaki. Ezequias shanē ibui ma 6 ano ikaya Samaria anu Oséias Israelī enabu shanē ibui ma 9 ano keyuaya Assíria nawa detenamenikabū atimas Samaria atxinibukiaki. ¹¹Hanushū hatū mae pakea hirabi anua Israelī enabu dasibi maī hatu nitxiā bukatsi ikabumabiakē hawē detenamenikabū hatu iyukī hashiwē hatu txatxi txatxi akubainaibū hatū mai pakea Assíria anu Assíria nawa shanē ibuhairatū hatu iyukī hatu bitxitā mae betsa Hala inū mai pakea betsa Habor inū Hene Gozā dapi inū Média nawabū maewā betsa betsapa anu hatu hiwemakī hawa pakama hatu dayamapaunibukiaki. ¹²Senhor Deusū tsuma Moisī hatu yusitā hatu keneshūbiani inū haska Deusū betxipaiāi keskai ana hawē hiwebainabumakē hatube Senhor Deus yubakabiani hatū mekenika Deus hawa nīkabuma ikubainaibuwē taea Assíria nawabū hatu itxakawaibu Senhor Deusū hatu nemashunama inikiaki.

Judá enaburi atxinū ika Assíria nawabu benibukiaki, na hātxarā

(2 Cr 32.1-19; Is 36.1-22)

¹³Txipu 10 ano kakē Ezequias Jerusalém anu shanē ibui ma 14 ano keyuaya Assíria shanē ibuhaira betsa hawē kena Senaqueribe hawē detenamenikabu mirimabube Judá enabū mai pakea anu hushū Jerusalém dapi hatū mae mishki kenebaunibu tibi dapi mapushū pia inū hashi inū mashash turewē tsaka tsaka akī puta puta akubaīkī ushe itxapa kaya atimas hatu dasibi atxikī keyukubainaibū ¹⁴haskaibuwē taeshū Jerusalém anushū Judá enabu shanē ibuhaira Ezequiasī hawē hātxa keneshū bumakī: “É kaneniki. Hawara mī ea yukai ē mia pakashanaii, ē mai anua mia inū mī detenamenikabu mā kanunā”, atā keneshūtā huni betsa bumakī yunua mae betsa Laquis anu Assíria nawa shanē ibuhaira anu hawē kene bushū inā bishū uītā kemakī hati hau pakanū 300 talento prata mane, ha 10.000 quilo pratara, inū 30 talento ouro mane, ha 1.000 quilorā, Assíria nawa shanē ibuhairatū Ezequias hātxa kushipawē yunua ¹⁵haska wawē taeshū Senhor Deus kēwāti hiwe anua Ezequiasī mane prata hati betxishū hatu bimakī keyushū hanus itxawashū ha katxu hawē hiwe hawērúa anu kai hikishū hawē mabu pepa aruti dītu anua hawē mane prata hirabi hatu bimakī keyuriashū habianuri itxawashū habiastiāri ¹⁶Senhor Deus kēwāti hiwe hanu hikitī shui istabī dabenibu

inū, matsanibu inū, hawē beputi dabe wanibu bemakis inū uke merā Ezequiasī ouro mane tashipawē hatu buyamabaūtā hatu bepushmani ha mane ouro tashipa dasibi Ezequiasī hatu tsekamakī keyumashū haki dasiwatā Assíria nawa shanē ibuhaira anu hau bunübū hatu yunua buaibū

¹⁷hatū prata mane inū hatū ouro mane inā bibiatā hawa daeama haki sinatai heneama Jerusalém txakabuwanū, iwanā, Laquis anua hawē detenamenikabu shanē ibu kushipa Tartā inū, hawē merabewanika haki txiti ika inū, shanē ibu beshmas kushipa betsari hawē detenamenikabu mirimabe Ezequias anu Assíria nawa shanē ibu Senaqueribē hatu yunua bui Jerusalém dapi hikitā pashku debu mishkiwē buyabaikī ūpash hababaīti wanibu dapi inū hanu kashū tari patsamisbu bai ka dapi hatū tari hiwe pūtebaūshina ¹⁸shanē ibu Ezequiasbe hātxanū, iwanā, kenabu ha kama hawē merabewanikabu Hilquiasī huni bake Eliaquim hatū shanē ibū hiwe mekeshūmis inū, Sebnā shaba tibi ikaibu hatū kenekubaīmis inū, Asafē huni bake Joá shanē ibu keneshunika Assíria nawa shanē ibu beshmasbube hātxanū ika, Jerusalém anua tashnibaī hatuki nukuabu ¹⁹Assíria nawa detenamenikabu shanē ibu Rabsaquē hatu yuikī:

—Assíria nawa shanē ibu kushipahairatū hātxa matū shanē ibu Ezequias eska yuishūtākāwē: “Haratutū mia merabewai, mī haki txiti ika ikai? ²⁰Yuba hātxa hawērúa itxapa mī unaī keska beparābaī detenamea mī unāmahairaki! Ë hātxa mī danāmiswē taea haratu mī haibuki mī txiti ika ikai? ²¹Egitó nawabū mia merabewashanai mī shinaī ë unaī. Hakia haburā, hatū shanē ibube hawa kushipa hayabumaki, mā dasibi haki txiti ipanābunā. Dasibibū hawē hātxa nīkakī ikūwaību, Egito nawa shanē ibu Faraó babukī tsua merabewatirumaki. ²²Ha inū, matū yuikī: Hau nuku merabewashanū: Nukū mekenika Senhor Deus ha besti nū ikūwaiī, akī mā yuitiruki. Hakia matū mekenika kēwāpanābū matunabu Ezequiasī nemakī habū mati keyatapa anua kēwāti meribi inū habu inabu kuashūkī menuti txi tapu dasibi hawē dayarubu txakabuwamakī yamawakī hatu keyumabiatā hanushū Ezequiasī hatu yunukī Judá enabū mai pakea anu hiweshū Jerusalém anushū besti Senhor Deus kēwākī inabu nami inū hawē sheni kuakī menukī hau keyukubaishanūbū mī shanē ibu Ezequiasī hatu yununiki, matū mekenika sinatamakinā. ²³Haskawē taeshū ë tsuma Assíria nawa shanē ibuhairabe yubakanamekāwē. 2.000 hunibu cavalo katsaumetirubu mī hayakē 2.000 cavalo ë mia ināshanaii. ²⁴Hamē miarā, hawa hayamabia hawa kushipawē ë shanē ibu beshmasbu mī hawa hatu kushimatirumaki. Mī daka haki mapuabu detenameti cavalo Egito anua bikatsis ikai? Haska shināma hakimawe. ²⁵Ha inū, na mai pakea txakabuwakī yamawanū, iwanā, matukiri Senhor Deus ë yukama ikima dabane mī shinaī? Txakabuwakī yamawakī keyutākāwē, iwanā, txanima Senhor Deusū ea yunuimaki”, haska ë shanē ibuhairatū ea yuishinaki. Hawē hātxa nīkahairakāwē— hatu wa

²⁶Hilquiasī bake Eliaquim inū, Sebna inū, Joá kemakī yuikī:

—Nū mia ea akaii. Arameu hātxawē nukube hātxawe, nū nīkairā.

Mishki kenebaunibu mamaki manishū nukunabū nīkakanikiki. Haskawē taea Hebreu hātxawē nukube hātxayamawe— akabu

²⁷hakia Assíria nawa detenamenika shanē ibū hatu ana yuikī:

—Matū tsuma inū matu besti anu Assíria nawa shanē ibuhairatū ea yunuamaki. Haska ē dama yuishurā, mishki kenebaunibu anu mapushū hau habūri nīkarianübūwē. Habia mā nīkai keskari nīkatā habubetā nūitapakī ibubis matū pui pikī matū isū mā ariakubaishanaii, ma matū maewā nū atxi keyukenā— iwanā,

²⁸nishū habias Hebreu hātxa kushipawē ana hatu yuikī:

—Assíria nawa shanē ibuhaira Rabsaqē eska matu yuikiki.

Nīkahairakawē. ²⁹“É kushipawē matu detekī ē matu itxakawai haska washū matū shanē ibu Ezequiasī matu pashawatirumaki. Hawē txani hātxawē matu paraī ana nīkayamakawē.” ³⁰Hamē nuku nīkama matū shanē ibu Ezequiasī shinākī matu yuikī: “Senhor Deusūnā, txanima kayabi nuku merabewashanikiki, hatu nuku nemashūkinā. Na maewā Jerusalém Assíria nawa shanē ibuhairatū hau atxiyamashanū Senhor Deusū amama hatu nemahairashanikiki”, akī matu yuibia ³¹hawa nīkayamakawē.

É shanē ibuhairatū ea yunukinā, ē matu yuinū ea yuishinaki: “Habe unanuma hiwekūkaikatsi daenamebukū tashnibirā ea anu beshū ea kēwāri bekawē. Nū ma haskai peaburā, matu tibitū matū uva bimi inū matū hi bimi figureira pikī matū txatxa ūpush mā akubaishanaii. ³²Txipu misi inū, uva vinho hau washanūbū shekiwā trigo bai inū, uva bimi bai haya ha inū, piti sheni wati oliva hi inū, buna bata itxapa hayari mai pakea pepa matuna keskari anu ē shanē ibuhairatū matu dasibi iyushanikiki. Matu haska wa mā hiwei pekubaītirubuki. Buni mā mawama ikūkaishanaii.”

Hamē mā nuku nīkama Ezequiasī matu parākī yuikī: “Senhor Deus hushū nuku merabewaiwē taea hawa dateyamakubaishhākawē”, matu wakubainairā, ³³eskamisbukiri matu yuinū nīkakawē. Assíria nawa shanē ibuhairatū kushipa nemakī yura betsa betsapabū mekenika yushibubū hatu merabewama ipaunibuki. É uiniki. ³⁴Ha mae dabe Hamate inū Arpade hatū mekenika yushiburā, hania? Hawa hayamaki. Ha inū, mai pakea Sefarvaim mekenika yushibu inū, mae betsa Hena mekenika yushibu inū, mae betsa Iva mekenika yushibuburā, hania? Hawa hayabumariki. Assíria nawabu kushipahairabū Samaria atxiaibu haskatā merabewatirubuma irianiki. ³⁵Haratu mekenika yushibubū hatū mae hatu nemashuni mā uīmamē, Assíria nawabū hatū kushipawē hatu itxakawaitianā? Yushibubū hawa hatu merabewama iyamaki. “Senhor Deusū Jerusalém merabewakī nuku mekeikiki”, ikinā, haskakī mā shinā txakariai?— hatu wa

³⁶hau hatu hātxa kemayamanübū shanē ibuhaira Ezequiasī bebükiri yurabu yunushinawē taea mishki kenebaunibu anu mapushū

detenamenikabū nīkai pes hawa hātxa taskama mapuabū ³⁷hanushū Eliaquim hatū shanē ibū hiwe mekemis inū, Sebnā shaba tibi ikaibukiri keneshūkubaīmis inū, Asafē bake Joá shanē ibu keneshunikatū hatū hātxa nīkatā huīti nishmahairatā hatū tari ushnibaini haska Assíria detenamenika shanē ibu Rabsaquē ma hatu yuishi Ezequiaski txanikī yuitanū ika Jerusalém anu hikibaī yuinibukiaki.

Judá enabū mai pakea hawa meama Senaqueribe inū hawenabu dasibibū henebainibukiaki, na hātxarā
(2 Cr 32.20-23; Is 37.1-38)

19 ¹Hatū hātxa nīkatā shanē ibu Ezequiasī hawē tari hawērua sawea ushnitā pekatā huīti nishmahaira haska nuihairai hatū beyawē taea hatu uīmai besha tari sawetā Senhor Deus kēwāti hiwe anu kai hikitā ²Eliaquim ha hatū shanē ibuhairatū hiwe mekemis inū, Sebnā shaba tibi ikaibukiri kenekubaīmis inū, hawenabu Deusbe hātxashunika mestebubu besha tari saweriabu hatu itxawashū Amozī huni bake Isaías Deusū hātxa yuishunika anu hatu yunukī ³hau shanē ibu yuishütanūbū hatu yuikī: “Natiā nū pemahairaki. Nū ma bika teneaii. Dakewakī nuku ma atxitā nuku babu wakī aību bake kaī ana kushipa hayaisma keska nuku ma wakanikiki. Ma Senhor Deusū nuku kupimēkaī. ⁴Assíria shanē ibuhairatū hawē tsuma Rabsaqué yunushina nukū mekenika Deus hiweaki hātxa txakabui shetxakai hawē detenamenika shanē ibu hātxai mī mekenika Senhor Deusū nīkashumēkaī”, ishū, “Ē shinaiī. Hawē hātxa nīkashishū Senhor Deus mī mekenikatū hau ibubis hatu kupishanūwē. Nuku eskarabes nū hiwayeuabu Assíria nawabū nuku atxiriamma hau nuku merabewashanū Senhor Deus dayuikī nuku yukashūwē, akī ea yuishütakāwē”, atā hatu yunua

⁵Isaías anu bushū Ezequiasī hātxa yuishunabu ⁶nīkatā hau hatū shanē ibu yuitanūbū Isaíasī hatu kemakī: “Senhor Deusū eska hatukiri yuikiki: ‘Assíria nawa shanē ibuhairatū hawē shanē ibu beshmasbu hatu yunua beshiā ekiri shetxakai hātxa txakabukī matu yuishuwē taea hawa dateyamawe. ⁷Uīkāwē. Hawē maewā anu hau hawaira txītūkaītanū kaka txakabu Assíria nawa shanē ibuhaira ē banabimaii. Hanua hari kai harishū txatxi txatxi akabu mawai kaikiki’, akī matū shanē ibu ha hātxa ea yuishütakāwē”, hatu wa

⁸Laquis mae anua Assíria nawa shanē ibuhaira ma kaīkaishina hawē shanē ibu beshmasbū bana nīkatā Jerusalém anua Assíria detenamenika shanē ibu Rabsaqué haki nukui kai maewā betsa Libna atxinū ika hawē detenamenika betsabube Assíria nawa shanē ibuhairatū hatu yunukubainaiki nukuabu ⁹Assíria detenamenikabu maemanū ika Egito nawabu merabewai Etiópia nawa shanē ibuhaira Tiraca hawē detenamenikabu itxapabube beaibukiri Libna anushū Assíria nawa shanē ibuhairatū nīkatā hatu nemai kariama Judá enabu shanē ibuhaira

Ezequias anu hau hawē hātxa bushūtanūbū hawē hātxa yuishunikabu yunukatsi ¹⁰ hawē kenenika kenemakī yuikī: “Jerusalém ē kushipawē ē atxitiruma dabanē mī mekenika Deus mī ha ikūwainā, harā, txaniki. Ana hawē parā hātxa ikūwāyamawe. ¹¹ Mai pakea tibi Assíria nawa shanē ibuhairabū yamawakatsi ikī hatu yamawanibū mī nīkama inimē? Hatu haska waniwē taearā, earā, ea nemakī binutā mī hiwetirumē? Iubis haska shināyamawe. ¹² Mae betsapa Gozā inū, Harā inū, Rezefe inū, Éden enabu Telassar anu hiweabu habū yushibubū hatu merabewabumakē enabu shanē ibukī atxikī hatu dasibi yamawakī tenākī txanima keyunibuki. ¹³ Hamate shanē ibu inū, Arpade shanē ibu inū, Sefarvaim shanē ibu inū, Hena shanē ibu inū, Iva shanē ibuburā, hania? Hayabumē?”, ashū hawē hātxa kenetā Ezequias anu hatu bumaya

¹⁴ shanē ibu beshmasbu Jerusalém anu bushū hikiti shui anushū Ezequias inābu bitā hawē hiwe anu kashū txuretā hawē hātxa uīkī keyutā Deus kēwāti hiwe merā kashū Deus bebū bepēshū hanatā haskakiri Deusbe hātxakī: ¹⁵ “Israelī enabu mekenika Senhor Deusuū, mī hatube yubakani hātxa aruti bau mamaki querubin dabe tsaua anu hatu mamaki shanē ibu mī tsauaki. Nai inū mai hirabi mī dami waniwē taea mai hirabi anu shanē ibu tibitū enabu dasibi miā besti mī hatu yunumis mekenika Deuski, Deus betsya hayamarā. ¹⁶ Senhor Deusuū, ea uīkī ea nīkawe. Mī beru bepeshetā hawē hātxa kene uīwē. Mī mia Deus hiweaki mikiri hātxa txakabukī mia danākī kenea dasibi eanu Senaqueribē hatu bemashuki. Uīwē. ¹⁷ Senhor Deusuū, txanimaki. Hatū mai pakea anu hiwebaunabū inū hawara yurabū anibū Assíria nawa shanē ibubū hatu dasibi tenākī yamawanibuki. ¹⁸ Txanima Deus kayabima habū mekenika yushibubu dami txi anu napukī hatu menukī keyurianibuki. Ha haska wakinā, mekenika deus kayabima anibuki. Hi inū mishki dami wakī hunibū akī kēwāti mekenika yushibubu akubainibuwē taeshū Assíria nawabū hatū dami teke teke akī menukī keyunibuki, yamawakinā. ¹⁹ Senhor Deusuū, mia besti mī mekenika Deuski”, iwanā, “Mai hirabi anu yurabu shukua betsya betsapabū hau mia unākī tapīkubaishanūbū Senhor Deusuū, mī nukū mekenika Deuswē taeshū ikis Assíria nawabu kushipabu nuku nemashūkī nuku mekekubaishhawē”, ikaya

²⁰ hanushū Amozī bake Isaíasī haska Senhor Deusū yuishu hau Ezequias yuitanūbū Isaíasī hatu yunukī: “Assíria nawa shanē ibuhaira Senaqueribe ikaikiri mī ea yukakī yuishu ē nīkashuki”, akī Israelī enabu mekenika Senhor Deusū mia yuikiki”, akī ē mia yuiaii.

²¹ Haska Assíria nawa shanē ibuhaira ishanaikiri Senhor Deusū hakiri hātxakī yuishurā, eska washanikiaki. Nīkawe:

“Senaqueribeē, ha maewā Sião txipash keskatū mikiri usaīkiki.
Senaqueribeē, mī kaīkainaya buri buri ikī

- Jerusalém anu hiweabū mikiri kasheshākanikiki.
- ²² Tsuki sinatai mī hātxa txakabushinamē?
- Keinā, tsuki beru txākātā ha iki mī kūyā ishiāmē?
- Enabu Israel hatu ha aki txanima mī eki ishiāki, hatū mekenika meribi pepa hiweakirā.
- ²³ Mī hātxa bushunika hatu yunukī ea Senhor Deus mī ekiri hatu hātxa txakabumashinaki.
- Kēkī hatu yuimakī:
- ‘Líbano mati matipa mamaki hanu tsua mapeketiruma anu ē cavalō tarābañtiki detenamenikabu mapubaini mirimabube ē mapekeimaki.
- Hanushū hatū kusha keyatapahaira inū hatū hi betsa cedro hawēruahaira ē hatu meshtemaimaki.
- Mati keyatapa mapekeyutā ha mamaki bai bana keska ni shukua anu nukui ē hanu hikimaki.
- ²⁴ Mai pakea betsa ē haska uīriama betsa betsapa anushū ūpush pukī keyutā ha ūpush ē akubainimaki.
- Ē pai pai ikainai tsuā ea nematiruma Egito hene tibi ē netsukubainimaki’, iki mī hatu yuimashinaki.
- ²⁵ Hakia mī haska hatu wamaimarā,
- ē Senhor Deus ma bebükiri yubakanishū ē mia amaima mī unāmamē?
- Nenumahaira mī shenipabutiā ē hatukiri yubakani natiā miā mī hatu akubainimaki.
- Maewā mishki kenebaunibu betsa betsapa txakabuwakī dasibi teke teke akī hanus mishki mātxiā keska mī hatu yamawakubainimaki.
- ²⁶ Ha mae betsa betsapa anu hiweabu minabuki dakei mesehairakubainimburā,
- ha yurabu mī atxia hawa kushipa hayama ikimabuki, bai anua basi keska ina awā piti basi nāketapa keska inū basi betsa ha hiwe wakī shewamisbu hukuīma bari huakiria niwe shūku ibirākī tsusī wāmis keskarā.
- ²⁷ Hanira mī kamis inū hawara aki mī nimis ē unaiī.
- Mī eki sinatai pubēhairaima ē unāriaīi.
- ²⁸ Ibubis kēkī mī hatu txakabuwakī itxakawakubaīmisri ē unāriaīi.
- Haskawē taeshū ina awa pubē amisbu keska wakī mia depestā ē mia mane deuwamashanaii, mī keshari mia shewesheriakinā.

Mia haska watā ha baiwē mī huimawēri ana hawēri mī mae anu ē
 mia nitxishanaii”,
 akī Senhor Deusū hātxa keyuaya

²⁹ hanushū Isaíasi shanē ibuhaira Ezequias yuikī:
 “Haska wakī Senhor Deusū matu merabewashanai hawē unāmati
 Senhor Deusū mia unāmaikiki.

Na habia ano inū ua ano ha katxu huaiki
 shekiwā trigo ibubis hukūtā bimiyatā kaniai
 tsekashū mā piyukubaishanaii.
 Hakia ano dabe inū besti taeaitiā
 hanu ibubis mā bana hukuī bimitā kaniai tsekashū
 mā pikubaishanaii.

Ha inū, uva banatā hawē bimi tsekata
 mā pikubaishanai.

³⁰ Judá enabu habu debuama itxapa hiweriabu
 mibā hawē tatxa txaipatā bimiai keskai
 hatū mae sheni anu manishū pe hiwekī
 ana bake itxapa wakubaishakanikiki.

³¹ Mati Sião anu habu mawama ikimabu hiweriabu
 hatiri Jerusalém anu bashikui hiweimabuwē taea
 Senhor Deus kushipa dasibi binu keyuatū hatu mekekubaishanikiki,
 hawē nui paewenā”, atā

³² hanua betsarā, “Assíria nawa shanē ibuhirakiri eska wakatsi
 Senhor Deusū yuikiki:

‘Jerusalém anu bebia hikiama ishākanikiki.
 Jerusalém uke merā hawa pia betsā bishkuama ishākanikiki.

Atxikī txakabuwanū ika
 hawē pia nemati hawa betsā tsumatā hawē yura huneama
 ishākanikiki.

Hanu hikibaī hatu tsakakatsi hawē mishki kenebaunibu dapi
 mai mātxikī maspuama ishākanikiki.

³³⁻³⁴ Ë tsuma pepa shanē ibuhaira Davi inū haska ibubis ē yubakamis
 shinākī

na maewā ē mekekubaishanaiwē taea
 habias baiwē tsakanametanū ika beimabu
 ana hawēri hawenabube Assíria nawa shanē ibuhaira
 txītubaishakanikiki,

Jerusalém anu hikiamarā.

Ë Senhor Deusū eska ē mia yuiaii” , aka
 nīkatā Isaíasi shanē ibu Ezequias yuiniaki.

³⁵Habias meshu merā Assíria nawabū hatū tari hiwe pütebaunimabu anu Senhor Deusū nai tsuma debuwanika bututā kauākī 185.000 detenamenikabu hatu tenā keyubaini kakē penamahaira habu hiweabu ma bestēbaū mirimahaira mawabu uībaunaibuwē ³⁶taea datei Assíria nowa shanē ibuhaira Senaqueribē hatū tari hiwe hatu pewamatā hawenabu dasibibube Judá enabū mai pakea anua kaibaini bui maewā hanushū shanē ibuhairabū hatu yunumis anu hawē maewā Nínive anu txítübaini hari hikinibukiaki. ³⁷Hanua shaba betsatiā hawē mekenika yushibu Nisroque kēwāti hiwe anu Senaqueribē kēwaī ka hawē huni bake dabe Adrameleque inū Sarezer hikishū hatū epa txatxi txatxi akī tenātā pashai mai pakea hawē kena Ararate anu hunei buimabū shanē ibuhaira Senaqueribē shātukū hawē huni bake betsa Esar-Hadom shanē ibuhairanikiaki.

**Josias Judá enabu shanē ibuhaira inikiaki, na hātxarā
(2 Cr 33.24–34.2)**

21 ²³Josiasī epa shanē ibuhaira Amom tenanū itā hawē merabewanika shanē ibu beshmasbu haki yubakatā shanē ibū hiwe hawērua meranushū Amom tenābū ²⁴yurā kaianē hatū shanē ibu tenābu nīkatā habū akāshu atxitā haburi kupikī tenātā hanushū hau hatū shanē ibuhaira ikükainū Amomnē huni bake Josias katunibukiaki.

²⁵Judá enabu shanē ibuhairabu ikubainaibukiri una betsa merā hatuki kenemisbu hawē daya betsa betsapa Amom hiweshū akubainikiri hakiri kenenibu hayaki. ²⁶Mibā bana anu hawē kena Uzá anu Amom mawa maiwanibukiaki. Hanua Amom shātukū hawē huni bake Josias Judá enabu shanē ibuhaira inikiaki.

22 ¹Josias 8 anobia shanē ibui taeni 31 ano Jerusalém anushū hatu yunui shanē ibuhairakükainikiaki. Hawē ewa Bozcate anua kaini hawē kenarā, Jedida inikiaki, Adaíasi bakerā. ²Haska hawē shenipabu Davi pe hiwekükaini keskai hatū txibákī hawa shinā betsa betsapa wama Josias hawa hiwe txakama pe dayakükainai Senhor Deusū haska betxipaiai ashuaí uī hawē benimakükainikiaki.

**Senhor Deusū hātxa Moisí unaki keneni arunibu atimas
betxinibukiaki, na hātxarā
(2 Cr 34.8-33)**

³Josias shanē ibuhairani ma 18 ano kaya hanushū shaba tibi ikai hatū keneshūmis Safā kenashū Senhor Deus kēwāti hiwe anu yununiaki. Safānē eparā, Azalias inikiaki. Hawē hutxirā, Mesulão inikiaki. Josiasī Safā yunukī yuikī:

⁴—Nukunabu Deusbe hātxashunika shanē ibu Hilquias anu kashū uītāwē. Eska ē hātxa ea yuishütāwē: “Senhor Deus kēwāti hiwe habū beputi tibi mekeshū yurabū pei hatu inākuiaību itxawamisbu hau haki

dasiwanūbūwē. ⁵ Senhor Deus kēwāti hiwe hau pewakī benawamanūbū Senhor Deus kēwāti hiwe habū pewaibu ha pei hatu ināwē, dayarubu ha peiwē hau hatu pakanūbunā. Habū dayaru pepa benabaūkī katushū hau habū hawē dayaruburi pakakubaīshanūbūwē. ⁶ Hawē kēwāti hiwe hau hawē pewanū, iwanā, mishki datsa bishanaibu inū hi nisa bishanaibu hatu pakakī hanushū habu dayaibu yununikabu inū, hi dayanika habū Templo pewaibu hatu pakakubaītirubuki. ⁷ Huni pepa hawa yumetsuisbumawē taeshū hawē kēwāti hiwe mekenikabu peikiri hau hatu unāti wakī yukayamashanū Hilquias ea yuishūriatāwē”— aka Safā kashū hawē shanē ibū hātxa Hilquias yuia

⁸ hanushū hawenabu Deusbe hātxashunika shanē ibu Hilquiasī Safā yuikī:

—Senhor Deus kēwāti hiwe anu hawē yunuti inū hawē nemati hātxa Senhor Deusū Moisés yuia una merā keneni ē betxishinaki. Butāwē— akī inā Safānē mebībaini kashū ha una uī keyutā ⁹txipu hawē shanē ibu yuinū, iwanā, Safā kashū yuikī:

—Senhor Deus kēwāti hiwe anua pei betxikī itxawatā hau pewanūbū hawē kēwāti hiwe mekenikabu mī dayarubu Deusbe hātxashunikabū pei hatu inākāshuki— iwanā,

¹⁰—Ha dikabi nukunabu Deusbe hātxashunika Hilquiasī ea una ināshuki— atā shanē ibuhaira Josias ha una Safānē yui keyushuna ¹¹ hawē yunuti inū hawē nemati Moisī keneni hātxa nīkatā datekī shanē ibuhaira Josiasī hawē tari ushnitā ¹² Hilquias inū, Safānē huni bake Aicão inū, Micaíasī huni bake Acbor inū, kenekubaīmis Safā inū, hawē merabewanika Asaías hatu kenakī itxawashū hawaira hatu yunukī ¹³ yuikī:

—Haska hawē yunuti inū hawē nemati na una merā keneni ē nīkashukiri bushū eakiri inū, na Jerusalém anu hiweabu inū, Judá enabū mai pakea anu hiweabu dasibi Senhor Deus nukukiri yukashūtākāwē. Na una merā Moisī keneni nukū shenipabū hawa nīkabuma inū hawa txibākī akama inibuwē taea Senhor Deus nukuki sinatahairaimēkainā— hatu wa

¹⁴ Deusbe hawenabu hātxashunika Hilquias inū, Aicão inū, Acbor inū, Safā inū, Asaíasī yukai bui Deusū hātxa yuishunika aību hawē kena Hulda anu bunibukiaki. Hawē benē kenarā, Salum inikiaki. Hawē eparā, Ticva inikiaki. Hawē hutxirā, Harás inikiaki. Salumnē Senhor Deus kēwāti hiwe anushū Deusbe hawenabu hātxashunikabū hatū tari mekekubaīmistū Jerusalém maewā bekesh betsā bena anu Hulda hiwea anu hikishū haska shanē ibu Josiasī hatu yunua yuiabu ¹⁵⁻¹⁶ Deusū hātxa hatu yuishūkī Huldā hatu yuikī:

—Israelī enabu mekenika Senhor Deusū kemati hātxa nīkakāwē:
“Txanima haska mā ea yukayushurā, hau mā ea yukayunū hatū matu yunushu ē hātxa eska yuiritākāwē. Haska txanima ē yuini hawē kupiti ishanai unaki kenenibu Judá enabu shanē ibū yuishu keska wakī ē matu

ashanaii, na mae anu yurabu hiweabu kupikī txakabuhaira wakinā, haska ē txanini yuikī nīkashu keskarā. ¹⁷ Matū shenipabū ea henetā yushibu betsa betsapabu kēwākī hatu bebūshū sheni ininipa kuashūkī ea sinatamahairanibuki. Haskawē taea na maeki ē sinatahairani ibubis haskatā ē hawa daetirumahairaki. ¹⁸⁻²⁰ Ha inū, hau mā Senhor Deus yukai benübū Judá enabu shanē ibuhairatū matu yunushu eska hātxa yuitakawē. Israelī enabu mekenika Senhor Deusū mia yuiriakī: ē hātxa kenenibu una anua Safānē mia yuishuna nīka pehaira watā mī shinā datei mī eki mesebiayarā, haska watā ha ē hatu yupuni txakabuwakī ē keyushanaii, na mae inū nenu hiweriabu ha una kenenibu anua ē hatukiri ha iniwenā. Haska shinaī mī saki saki ikī mī shinā betsa watā ē shinā txibākī mī ea ikūwaī ē ma mia nīkashuki. Mī tari mī ushnitā ea bebū nia huīti nishma mī kashahairaya ē miwē nuiāi ē mia yuiaii. Haskawē taea kupikī na mae txakabuwakī ē hatu itxakawashanai mī uīriama unanuma mī mawashanaii, mī shenipabuki nukuirā. ē Senhor Deusū txanima ē mia yuiaii”— ikai Huldanē nīkatā hatu yuia hanua habū shanē ibuhairatū hatu nitxiā beabu hanua txītūbaī Senhor Deusū kemati hātxa Josias yuinibukiaki.

23 ¹Hanushū hau dasibi habe itxai benübū Judá enabū mai pakea anua mae tibi inū Jerusalém anua anibu unanepabu hau hatuki txanitanūbū shanē ibuhaira Josiasī hatu kena bea ma haki itxabu ²Judá enabu hunibu dasibi inū, Jerusalém anu hiweabu inū, hawenabu Deusbe hātxashunikabu inū, Deusū hātxa yuishunikabu inū, mae hirabi bake mishtību inū, yura ewabu betsa shanē ibubu inū, betsa nuitapaibu dasibi Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī anu shanē ibuhaira Josiasbe bua mapuabu Senhor Deus hatū shenipabube yubakani hātxa una merā kenenibu Senhor Deus kēwāti hiwe anua betxishinabu bua Josias tsaushū ha una meranu hātxa dasibi hui kushipawē hatu yuishūkī keyutā ³shanē ibuhaira benikāū Senhor Deus kēwāti hiwe utati mane txibu dapi nishū dasibibū nīkaibū Senhor Deus yubakī yuikī: “Eanā, hawē yubakani hātxa Moisī unaki keneni dasibi hawara Senhor Deusū betxipaiai ē akubainaii, hawa kanekī betsa wama heneama hawē yunuti inū hawē nemati inū haska pe hiwekī yusīti hātxa nīkakī txibākinā. Txanimahaira eā ē akubaishanaii”, ikaya yura dasibibū nīkatā:

“Mī haska hātxakī yuiayarā, nukubunā, nū mibetā habiaskari txibākubaishanaii”, iki hātxanibukiaki.

**Josiasī Deus kayabi kēwāti hiwe Templo hatu
pewashūkubainikiaki, na hātxarā**
(2 Cr 34.3-7)

⁴Hanushū Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī anua yushibu Baal inū Poste-ídolo inū bishi shukua tibi ha kēwāti dami wanibu bikī keyushū

hau putanübū hawenabu Deusbe hātxashunika shanē ibu Hilquias inū, hawenabu Deusbe hātxashunika shanē ibu ha katxu inū, hikiti shui mekenikabu habu shanē ibuhaira Josiasī hatu yunua hawē hātxa txibākī Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī anua yushibu kēwāti dami sharabu Jerusalém anua kaīmabaīkī benāta bushū Cedrom napaku anu hanus mātxītā kuashū txipu hawē mapu beabaī Betel anu bunibukiaki.

⁵ Hanushū shanē ibuhaira Josiasī hatu yunukubainaya mati meribi keyatapa Jerusalém kesukauna anushū inū Judá enabū mai pakea mae betsa betsapa dapi mati meribi keyatapa hanushū Deus kēwākī ashūkī pewama hau habū sheni ininipa menukī kuashūkubaīshanūbū hatunabu Deusbe hātxashunikabu Judá enabu shanē ibu betsabū hatu katushū daya hatu inānibu hatu nitxīkī dasibi putakī hanushū yushibu Baal inū, bari inū, ushe inū, bishi shukua tibi ha kēwāti tibi daewakī sheni ininipa kuashuni yushibubube hātxashunikabu putariakī ⁶hi dami keyatapa yushibu dami aību washū Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī anu nitxinibū betseshū Jerusalém anua benāta bushū Cedrom napaku anushū kuakī keyutā nuitkaapabu mawa hanus hatu maiwamisbu anu hawē mapu sa akī keyushū ⁷ha dikabi Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī anushū yushibu kēwāi huni betsa puī kinī txutamisbu inū hawē yura hirabi yabukuti yushibu kēwāti tari wakī aībuaibū timashūmisbū hiwe tibi dasibi berākī di ashū hawē ture sharabu benāta mātxīshū kuakī keyunibukiaki.

⁸ Hanushū Judá enabū mai pakea hirabi mae tibi anua maewā Geba norte haira anua inū maewā betsa Berseba sulkirihaira ha habu hawenabu Deusbe hātxashuni peisbuma hau Jerusalém anu benübū shanē ibuhaira Josiasī hatu yunua bei keyuabū hanushū Senhor Deus kēwākī sheni ininipa hawenabu Deusbe hātxashunikabū menushūkubaīmisbu hau txakabuwakī yamawatanūbū hawē tsumabu Josiasī hatu yunua, bukubaūkī haska hatu yunushina hawē tsumabū akaibū, Jerusalém hirabi mekenika shanē ibu beshmas Josuénē hiwe dapi hawē mae hikiti shui yusmauri yushibu txakabu hawē kēwāti txi tapu hau derakī di akī keyunübū hawē tsuma betsabu Josiasī hatu yunua haska hatu yunua akaibū ⁹hakia mati keyatapa meribi anushū sheni ininipa habū kuashūkubaīmisbu hawenabu Deusbe hātxashunikabu betsabube Senhor Deus kēwāti hiwe Jerusalém anu hau ana dayayamanūbū hatu nemaimashū hatubetā besti misi shasha watiuma pikubainibukiaki.

¹⁰ Yushibu Moloque daewakī kēwākī hatū bakebu huni inū aību hiwea hatu kuashūkubaīmisbu hau ana kuakī menupakeyamashanūbū Hinom napaku anushū hanushū menuti Tofete hau txakabuwakī yamawakī keyunübū Josiasī hatu yunuria haska hatu yunua hawaira akī keyuaibū ¹¹ Judá enabu shanē ibuhairabū bari kēwākī cavalo meribi washūkubainibu Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī shui dapi hanu Natā-

Melequē cavalō hawē hiwe anushū hatu mekeshūmis ha cavalō hatu tenāmakī keyushū hanushū hawē bari kēwāti cavalō tarābaīti Josiasī hatu kuamakī keyumatā¹² ha dikabi Acazī hiwe masapa anu Judá enabu shanē ibuhaira betsa betsapabū hawē kēwāti txi tapu akubainibu inū Senhor Deus kēwāti hiwe hemaitī anu hawē hutxi Manassésī ani derakī di ashū teke teke akī pure pure ashū pashku Cedrom namaki hau putanūbū Josiasī hawē tsuma hatu yunua, haska hatu yunua putakī keyuaibū

¹³ Sidom nawabū mekenika yushibu deus kayabima Astarote aību dami kēwāti hiwe inū, Moabe nawabū mekenika yushibu deus kayabima Quemos dami kēwāti hiwe inū, Amom nawabū mekenika yushibu deus kayabima Milcom dami kēwāti hiwe Judá enabū habū danāhairabiaibū Jerusalém bari huakiri Mati Masite sulkiri matxi buteauri anushū hau hatu amanūbū Israelī enabu shanē ibuhaira Salomāonē dayakapabu hatu yunua akea akenibu ha kēwāti hiwe tibi hau yamawanūbū Josiasī hatu yunua dera dera akī keyunibukiaki. ¹⁴ Ha dikabi ha hiwe wanibu txakabuwaibu anu ana hiwe betsa benikī hau ayamashanūbū yushibu hi dami keyatapa inū mishki dami betsa betsapa hi kēwāti txibu nitxinibu hau teke teke akī txuri wanūbū shanē ibuhaira Josiasī hatu yunua akī keyutā hau hawē shātu anu yura mawanibū shau hau hanuri anūbū hatu yunuria ariaibū¹⁵ habiaskari mae betsa Betel anushū kēwāti betsa deus kayabima meribi wakī Nebatē huni bake shanē ibu Jeroboāonē yushibu betsa kēwāti txi tapu washū sheni inīti kuakī hawenabu Israelī enabu txakabuwamakubaini ha txi tapu di akī keyutā mishpu watā txiwē menutā ha dikabi yushibu dami washū nitxinibu di akī keyuriatā hau kuanūbū Josiasī hatu yunuima akaibū

¹⁶ ana Josias txítūkaī uībaūkī Betel mati anu yura mawa hanu hawē shau arumisbu mishki shui betsa betsapa betxitā shau dasibi bishū Jeroboāonē txi tapu wani anushū ha shau menukī keyukī hatu txakabuwamakī hau atimapa wanūbū Josiasī hatu yunuria dasibi Betel anushū hatu yunua akī keyunibukiaki.

Haska bebükiri Deusū hātxa yuishunika txanini Josiasī ha kene betximabu uīmashū Deusū yuini Josiasī menekī keyutā¹⁷ hatu haska wamakī hatu yukakī:

—U unurā, ha shināmati mishki hiwe pishta wanibu ē uiainā, hawamē?— hatu wa

mae Betel anu hiweabu hunibū kemakī yuikī:

—Deusū hātxa yuishunika Judá enabū mai pakea anua hushū haska na txi tapukiri bebükiri hakiri txanini keska Betel anua mī yamawakī ashurā, ha mawa maiwanibu hawē shau arunibu ikikiki— akabu

¹⁸ Josiasī nīkatā hatu yuikī:

—Habiaska henekāwē. Hau tsuā taska hawē shau meyamashanūbunā— ikaya

haskawē taeshū hawē shau inū Samaria anua Deusū hātxa yuishunikā shauri hawa meabuma inibukiaki.

19-20 Samaria anushū Senhor Deus sinatamahairakī mati keyatapa anushū hatū yushibu kēwāti hiwe tibi Israelī enabu shanē ibuhaira betsā betsapabū akubainibu anushū yushibubube hawenabu hātxashunikabu hatū txi tapu anushū hau tenanūbū Josiasī hatu yunua hatu tenākī keyuabu yushibu kēwāti txi tapu anushū mawabū shau hau kuakī keyunūbū Josiasī hatu yunuriakubainaya haska hatu yunua akubainaibū haska Betel anushū ashiā keskari wakī yushibu kēwāti hiwe tibi Samaria anua Josiasī yamawakī keyutā hanua Jerusalém anu ana txitukainikiaki.

**Josiasī shinābaū Páscoa hatu besimanikiaki, na hātxarā
(2 Cr 35.1-19)**

21-23 Hanushū shanē ibuhaira Josiasī hawenabu dasibi hatu yunukī: “Senhor Deus nukunabube yubakai hātxai Moisī keneni hātxa una meranua nū níkaima keska txibākī Egito nawabu Senhor Deusū nai tsumā hatū huni bake iyuabu tenā keyukī nukū shenipabū bakebu dūkebaini shināmati Páscoarā, ha shinākī dasibi pewatā Senhor Deus duawakī kēwaī nū habe besishanaii”, hatu wairā, Josias shanē ibukūkaini ma 18 ano kaikī hatu anikiaki. Jerusalém anushū Senhor Deusū nai tsumā hatū shenipabū huni bake iyuabu tenāma hatu dūkebaini shināmati Páscoawē taeshū Senhor Deus kēhairawai benimai besinibukiaki. Na dasi shanē ibu unanepa yununikabubia habutiā hawa Páscoa besiama ikubainibu inū Israel inū Judá shanē ibui pashkarabeaibutiā haska besi henenibu Josiasī hawē shinā benawē Páscoa besi hatu amakī hawēruahaira wakī hatu taewamanikiaki.

Senhor Deusū hātxa Josiasī pe txibākī heneama inikiaki, na hātxarā

24 Senhor Deus kēwāti hiwe anushū hawenabu Deusbe hātxashunika shanē ibu Hilquiasī Senhor Deus hatube yubakai hātxani unaki kenenibu betximawē taeshū hanushū hawē yunuti inū, hawē nemati inū, hawē pe hiweti yusitī hātxa uíkī txibākubaíkī Josiasī ashūkī Jerusalém anuabu inū Judá mai pakea anu hiweabu huni inū aíbu mukayabu inū, yushibubu yukakī unāmisbu inū, hatū hiwe anushū hamapai dami mishtī kēwāmisbu tibi betxitā hatu mebitā hatu txakabuwākī yamawakī keyukubaíkī 25 Senhor Deusū hātxa haska Moisī unaki keneni txanima níkakī hawē shinā dasibiwē inū, hawē yushī dasibiwē inū, hawē kushipa dasibiwē Josiasī ikūwākī hawē hiweakiri shinā betsa watā shanē ibuairā, uatiā inibu inū hatiā ha bebū ishanaibu Josias pepa keska tsua betsa hayama inibukiaki, hatu binuarā.

26 Josias haskabiakükainaya hawē hutxi shanē ibuhaira Manassési txakabuhaira wakubainiwē taea Judá enabuki Senhor Deus sinatákükaini Judá enabuki sinatani heneama hawa daeama ikükainaiwē taeshū

27 Senhor Deusū yuikī: “Haska Samaria anushū hatu yunuaibu Israelī

enabū nīkakī ea txibākubainabuma ē henebaini keska wakī Judá enaburi putakī ē hatu danāshanaii, ana hawa hatu nemashunamarā. Ha maewā Jerusalém ē katubiani ē danāshanaii, ana mekeamarā. Hawē kēwāti hiwekiri: ‘Ē kena hayakükāishanikiki’, akī ē yuibiani ha dikabi ē mebīshanaii”, iwanā, yuinikiaki.

**Haskai Josias mawanikiaki, na hātxarā
(2 Cr 35.20-27)**

28-30 Josias shanē ibuhaira hiweyukē Assíria nawa shanē ibuhaira merabewanū ika Egito nawa shanē ibuhaira Faraó-Neco Hene Eufrateskiri hawē detenamenikabube kai shanē ibuhaira Josiasī hawē detenamenikabubetā nemanū ika kai Megido anu hatuki nukua hatube detenameibaibū Faraó-Necō Josias betxitā detekī tenābainaya, hanushū Josiasī shanē ibu beshmasbū hawē yura cavalō tarābaītiki nanetā Megidokiria Jerusalém anu bushū hanushū maiwakī mishki shui anu hawē yura datanibukiaki. Hanushū Josiasī huni bake Joacaz yurabū katushū hawē epā shātukū shanē ibuhaira wakī Joacaz katunibukiaki.

Judá enabu shanē ibuhairabu ikaibukiri una betsā merā hatuki kenemisbu hawē daya betsā betsapa Josias hiweshū akubainikiri hakirikenenibu hayaki.

**Joacaz Judá enabu shanē ibuhaira inikiaki, na hātxarā
(2 Cr 36.1-4)**

31 Joacaz 23 ano haya Jerusalém anu shanē ibuima 3 ushe besti hatū shanē ibuhaira inikiaki. Hawē ewa Hamutal inikiaki, Jeremiasī bake aību Libna anua kainirā. 32 Hakia hawē shenipabū apaunibu keska txibākī Joacazī yunutxakakī txakabuwarianikiaki, haska Senhor Deusū betxipaiamahaira akinā.

33 Egito shanē ibuhaira Faraó-Neco txītūkirākī Jerusalém anu hau Joacaz ana hanu shanē ibuyamanū atxitā mai pakea Hamate anu mae betsā Ribla anu Joacaz hatu bitximatā hatu mekematā hanushū hau hawenabū hatū mae anushū hatū imposto hau pakakubainūbū hatu yunutxakayamakī 100 talento prata mane, 3,300 quilo pratarā, inū 1 talento ouro mane tashipa, 33 quilo ourorā, hau pakanūbū Judá enabu dasibibu kushipawē Faraó-Necō hatu yunuhairatā 34 hanushū Josiasī huni bake betsā Eliaquim katushū hawē epā shātukū Judá enabū shanē ibu watā hawē kena betsā wakī: “Jeoaquim” watā henebaikī Egito anu Joacaz iyuima txipu haria Joacaz mawanikiaki.

35 Faraó-Necō hatu yuka txakayamaimawē taeshū hawara huni tibi hayabu shanē ibu beshmasbū tanashū habu itxapa hayabu itxapa hatu yukakī habu eskarabes hayabu eskarabes hatu yukabu mane prata inū mane ouro bishunū, iwanā, hawenabu hati yuka inābaūkī prata inū ouro

bishū shanē ibu beshmasbu hatu inākubaunaibū shanē ibuhaira Jeoaquim anu beabu Egito anu Faraó-Neco hau bushūtanūbū Jeoaquimnē hatu yunua prata inū ouro imposto pakati bushū inākubainibukiaki.

**Jeoaquim Judá enabū shanē ibuhaira ikükainikiaki, na hătxarā
(2 Cr 36.5-8)**

³⁶Jeoaquim 25 ano haya Jerusalém anu shanē ibuhairanishū 11 ano hatu yunukubainikiaki. Hawē ewā kena Zebida inikiaki, Pedaíasi bake aīburā, Ruma anua kainirā. ³⁷Hakia hawē shenipabū apaunibu keska txibákī Jeoaquimnē yunutxakakī txakabuwarianikiaki, haska Senhor Deusū betxipaiamahaira akinā.

24 ¹Jeoaquim shanē ibuhairaitiā nawa betsaa Babilônia shanē ibuhaira Nabucodonosor hushū Judá enabū mai pakea dasibi anu hawē detenamenikabubetā hatu detekī shanē ibu Jeoaquim babu watā inū kaímakē Nabucodonosorī yunuti hătxa Jeoaquimnē níkakubaikī 3 ano henekī hawē shinā betsaa watā hawē yunuti hătxa ana txibákatsi ikama heneaya ²haskashanaibukiri Deusū tsumabu hawē hătxa yuishunikabu hatu hătxamakī haska washanai Senhor Deusū bebükiri hatu banabimaniwē taeshū Judá enabū mai pakea itxakawakī txakabuwakubainūbū Caldéiau nawa yumetsubu inū, Síria nawa yumetsubu inū, Moabe nawa yumetsubu inū, Amom nawa yumetsubu shanē ibuhaira Jeoaquim anu Senhor Deusū hatu yunukubainaya

³⁻⁴hunibu hawa txakabu hayamabiakē Jerusalém anushū shanē ibuhaira Manassési hamē hatu detekī mirima tenākubaikī Senhor Deus danākī txakabu betsaa betsapa akubainiwē taeshū hawē berubi Senhor Deusū hatu putakī nitxikatsis ikaiwē taeshū Judá enabu itxakawakī yumetsukubainaibū hatiā hatū txakabu Senhor Deusū ana hatu buashükatsi ikama inikiaki.

⁵Judá enabu shanē ibuhairabu ikubainaibukiri una betsaa merā hatu kenemisbu hawē daya betsaa betsapa Jeoaquim hiweshū akubainikiri hakiri kenenibu hayaki. ⁶Jeoaquim mawa maiwabu hawē epā shătukū Jeoaquimnē huni bake Joaquim Judá enabu shanē ibuhaira taeaya

⁷Hene Eufrates anushū Egito nawa detenamenikabu maemakī taewakī hanira hatū mai pakea Egito shanē ibuhairatū hatu atxinibu Babilônia shanē ibuhairatūri ana hatu mebükī atxibirákī Egito mai pakea kesha anu pashku napaku hawē kena Egito pashku anu atxíkī Babilônia shanē ibuhairatū heneimawē taea mai pakea betsaa ana hawē shanē ibu hayamawē taea Egito nawa shanē ibuhaira ana hawē mae anua tashniama ikükainikiaki.

**Shanē ibuhaira Joaquim inū hawē shanē ibu beshmasbube Babilônia
anu hatu iyunibukiaki, na hătxarā
(2 Cr 36.9-10)**

⁸Joaquim ma 18 ano haya shanē ibuhairai taeshishū Jerusalém anu hatu yunui ushe dabe inū besti hatū shanē ibu inikiaki. Hawē ewā kena

Neústa inikiaki, Elnatā aību bakerā, Jerusalém anua kainirā. ⁹Hakia hawē shenipabū apaunibu keska txibākī Joaquimnē yunutxakakī txakabuwarianikiaki, haska Senhor Deusū betxipaiamahaira akinā.

10-12 Joaquim shanē ibuaitiā Nabucodonosor Babilônia shanē ibuhairakī hatu yunukubaini ma 8 ano kaikī Nabucodonosorī detenamenikabu itxapabu hau Jerusalém atxinūbū hatu yunua beshishū Jerusalém kebauni nati itā atxi taewakī pia bishku bishku akī mashash tūku puta puta akī hashi urē urē akī hatū mae mishki kenebaunibuki mai mātxīkī taewaibū hatū shanē ibuhaira Nabucodonosor hui hatuki nukutushiaya Joaquimnē hawa hatu maematiruma unaíwē taea Judá enabu shanē ibuhaira Joaquim inū, hawē ewa inū, hawē dayaru shanē ibu beshmasbu inū, hawenabu shanē ibu beshmasbu inū, huni unanepabu hatube hune hātxamisbu Jerusalém anua tashnibaini Babilônia shanē ibuhaira bebū mapuabū hau hatu atxinūbū hawē detenamenikabu yunua hatu atxishū hawa hatu itxakawakī meama mekekubainaibū

13 Jerusalém merā hikishū Senhor Deus kēwāti hiwe anushū pei heshe inū mabu karuhaira dasibi bishū shanē ibuhairatū hiwe anuari hikishū pei heshe inū mabu karuhaira dasibi biriashū Senhor Deusū kēwāti hiwe hawēruahaira wakī shanē ibuhaira Salomãoñ hatu yunua ourowē hiwe uke merā dasibi napushbaunibu inū hawē kēwāti mabu dasibi hatu bepush keyumani hau babekī keyunūbū shanē ibu Nabucodonosorī hatu yunua hanu hikishū ouro dasibi babe babe akī keyushū hatū shanē ibuhaira inānibukiaki, haska Senhor Deusū bebükiri hatu yuini keska wakinā. **14-16** Jerusalém anua hatu atxikāshu hau Babilônia anu hatu iyunūbū hawē detenamenikabu Joaquim inū, hawē ewa inū, hawē aībuaibu inū, hawē shanē ibu beshmasbu habū mae yunumisbu dasibi Nabucodonosor hatu yunua hatu iyuaibū,

txipu ha katxu Jerusalém anu hiweabu mirima yurabu shanē ibubu dasibi inū, detenamenika pepabu inū, mabu wanikabu dasibi inū, mane dayamisbu dasibi hatu atxikī itxawashū 10.000 tana keyushū 7.000 shanē ibu beshmasbu inū 1.000 mabu wanikabu inū, mane dayamisbu ha dikabi huni kushipabu detenameti tapītirubu Babilônia anu hau hatu iyunūbū Nabucodonosorī hatu yunua hatu iyuaibū yurabu habu hawauma nuitkaahiraibu besti hatu henebainibukiaki. **17** Hanushū hawē hutxī betsā bake mashku Matanias Babilônia shanē ibuhaira Nabucodonosorī katushū Judá enabū mai pakea shanē ibuhaira watā hawē kena betsā wakī kenakī: “Zedequiaski”, atā hanua hawē mae anu kanikiaki.

Zedequias shanē ibuhairi inikiaki, na hātxarā (2 Cr 36.11-16; Jr 52.1-3)

18 Zedequias 21 ano haya shanē ibuhairai taeima Jerusalém anu 11 ano hatū shanē ibu inikiaki. Hawē ewā kena Hamutal inikiaki, Jeremiasī aību

bakerā, Libna anua kainirā. ¹⁹ Hakia hawē betsa Joaquimnē akubaini keska Zedequiasī txakabuwariakubainaya Senhor Deusū betxipaiama ²⁰ hatuki sinatakī Jerusalém inū Judá enabū mai pakea anua mekekī Senhor Deusū ana habukiri shināma hatu putanikiaki.

**Nabucodonosorī Jerusalém ana atxinikiaki, na hātxarā
(Jr 39.1-7; 52.3-11)**

25 Txipu ana Zedequiasī enabu pai itxakubaini: “Ē ana kushipaki”, ikī shināyā Babilônia shanē ibuhaira Nabucodonosorī hatu itxakawani ha shinākī hawē yunuti hātxa dananikiaki. ¹Zedequias shanē ibuhairani ma shaba 10 inū, ushe 10 inū, 9 ano kainaitiā Jerusalém ana atxi keyukī yamawanū ika Nabucodonosorī hawē detenamenikabu dasibi iwei Jerusalém anu kematā mae hirabi kebaūshū benāta hatū tari hiwe pūtebaunimashū unāshubira hatu atxikubainū, iwanā, mishki kenebaunibu anu mapuabu hatu detekī hatiritū pia itxapa bishku bishku akubainaibū ushe itxapa kaya hanu mapekebaī hatu tenāshanū, iwanā, shaba tibi inū meshu tibi mai bebirā bebirākī maewā mishki kenebaunibu anu mai damātxibaūki maspuwabaunaibū ²⁻³ha maewā atxinū ika haskabiranimabutiā ma Zedequias shanē ibui shaba 9 inū, ushe 4 inū, 11 ano kainaitiā Jerusalém merā hawa ana piti hayama dasibibu buni pae tenehairai pikukubaini ma mawakatsis ikaibū ⁴Caldéiau nawa detenamenikabū hatu detekatsi ikī hatiritū hatu keshebaunabū hatiritū mae mishki kenebaunibu anu hikinū ishū kini wakī shui watā hikiaibū habiatīri Zedequias inū hawē detenamenikabu dasibi pashai kene dabe namakis anu shui betsa beputiya bepētā meshu merā shanē ibū bai hanu hua pepa hawērua banamisbu baiwē Caldéiau nawabū uībiaibū hune hatu dūkebaini Hene Jordão napāpakiri bai kāwē kushibaini pashaibū ⁵hakia Caldéiau nawabu detenamenikabū shanē ibuhaira Zedequias hunei kai betxitā txibaī kushiriabaī Zedequiasī detenamenikabu dasibibū hatū shanē ibu hene keyubaini pashaibū Jericó napāpa anu haki nukutā ⁶Caldéiau nawabū Zedequias atxitā mai pakea Hamate anu mae betsa Ribla anu Babilônia shanē ibuhaira anu iyuabu hanushū hawē kupiti Nabucodonosorī Zedequias yuitā ⁷hanushū Zedequiasī berubi hawē humi bakebu hau hatu tesē keyunibū Nabucodonosorī hatu yunua hatu tesē keyutā Zedequiasri hawē beru tsekashū mane dispi txiwetameyawē meneshtā Babilônia anu hau iyunibū Nabucodonosorī hatu yunua Babilônia anu Zedequias iyushunibukiaki.

**Senhor Deus kēwāti hiwe mabu bitā hawē hiwe
kuanibukiaki, na hātxarā
(2 Cr 36.17-21; Jr 39.8-10; 52.12-30)**

⁸ Nabucodonosor Babilônia shanē ibuhirakükaini ha shaba 7 inū, ushe 5 inū, 19 ano kainaitiā Babilônia shanē ibu beshmas hatū shanē

ibuhaira mekenikabu yununika hawē kena Nebuzaradā detenamenikabu itxapabube Jerusalém anu ana bei hikishū ⁹Senhor Deus kēwāti hiwe inū, shanē ibuhairatū hiwe hawērúa inū, dasibi yununikabū hiwe ewapa hawērúa tibi txiwé kuakī keyutā ¹⁰hanushū detenamenikabū Jerusalém mishki kenebaunibu txakabuwai dayahairakī atimas berākī keyuaibū ¹¹Jerusalém anu habu nuitkaapai bashikuimabu inū, habū Babilônia shanē ibuhairatū yunua txibaību inū, mabu wanikabu tesheimabu Nebuzaradānē hatu itxawashū Babilônia anu hau hatu iyunūbū hawē detenamenikabu itxapabu yunua dispiwē hatu nesha nesha akī keyushū Babilônia anu maī hatu iyuaibū ¹²hau habū hanushū uva nishi bai inū yunu bai hau dayakī takushkubaīshanūbū nuitkaaphahairabu besti Judá mai pakea anu Nebuzaradānē hatu bashitā

¹³hanushū Caldéiau nawabu detenamenikabū Senhor Deus kēwāti hiwe kuariama hawē mabu Babilônia anu bukatsi itxawashū hawē bronze txibu keyatapa dabe inū, hawē bronze ūpush aruti ewapahaira inū, haki aruti tsanibiu tekekī txuri watā ¹⁴habiaskari wakī habu bukatsi haki mapu itxawamisbu inū, hatū pá inū, hawē bī yumē meshteti tsisura inū, beati ewapa inū, dasibi bronze mabu betsapa Senhor Deus kēwāti hiwe anua bikī itxawakī keyuaibū ¹⁵ha dikabi hatū shanē ibuhaira mekenikabu yununika Nebuzaradānē ouro mabu inū, prata mabu dasibi inū, haki inīti kuamisbu inū, kētxa betsapa betsapa itxawatā Babilônia anu hatu humanikiaki. ¹⁶Ha Senhor Deus kēwāti hiwe txibu dabe inū, haki ūpush arukī meketi ewapa inū, haki ūpush maneshū tsāuti hau anūbū shanē ibuhaira Salomāonē hatu yunua anibu hawē shākama unākī tsātanakī binitiruma inikiaki. ¹⁷Hanua ha mane bronze txibu dabe hawē keyatapa 8 metro binua haya ha mamaki desua dabeki mane bronze maiti hawērúa hatia masua mistunibu haya ha mane bronze maiti dabeki bimi mane bronze dami washū dūtanibukiaki, haska dabs wakinā.

Babilônia anu Judá enabu hatu iyukī keyunibukiaki, na hātxarā

¹⁸Shanē ibuhaira mekenikabu yununika Nebuzaradānē hatūri hawē detenamenikabu yunukī Jerusalém anu yurabu bashikuimabu hatu itxawamakī hawenabu Deusbe hātxashunika shanē ibu Seraías inū, hawenabu Deusbe hātxashunika shanē ibu ha katxu Sofonias inū, Senhor Deus kēwāti hiwe hikiti shui beputi mekenikabu dabe inū besti inū, ¹⁹detenamenikabu mekemis shanē ibu inū, Judá enabu shanē ibuhaira dayashūmisbu 5 bashikuimabu inū, hawē shanē ibu detenamenika washunū, iwanā, hatū hatu katumis shanē ibu beshmas inū, 70 hunibu dasibibū unaību Jerusalém anu bashikuima hiweabu betxitā ²⁰⁻²¹atxikī hatu itxawashū mai pakea Hamate anu mae betsapa Ribla anushū Babilônia shanē ibuhaira manayuaya hanu Nebuzaradānē hatu iyushū hawē shanē ibuhaira bebū hatu nitxiā hau hatu detekī tenanūbū Babilônia

shanē ibuhairatū hatu yunua hawē detenamenikabū ha 82 hunibu tenā keyunibukiaki.

Haska wakī Judá enabu atxishū hawē mai pakea anua txaihaira hatu iyunibukiaki.

Habu bashikuimabu Egito anu pashai keyunibukiaki, na hātxarā
(Jr 40.7-10; 41.1-3, 16-18)

22 Hatu haska wabaikī yurabu bashikuimabu hau hatu yunukubaishanū Safānē baba Aicāonē huni bake Gedalias katushū Babilônia shanē ibuhaira Nabucodonosorī Judá shanē ibu mekenika watā hawē detenamenika dasibibu Babilônia anu hatu iyuimakē 23 Judá enabu detenamenikabu pashai huneimashū haskakiri banabitā tashnibirani Gedaliasbe hātxanū ika detenamenikabu shanē ibubu Netaniasī huni bake Ismael inū, Careá huni bake Joanā inū, mae Netofa anua Tanumetē huni bake Seraías inū, mae Maacá anua huni betsa hiwenitū huni bake Jazanias habū txibāmisbube Mispa anu buabu 24 Gedaliasī hatu yubakī yuikī: “Caldéiau nawabu shanē ibu beshmasbuki dateyamakubaikāwē. Nukū mai pakea anu bashikuima nenu hiweshū Babilônia shanē ibuhairatū hātxa nīkakī txibākubaishākāwē. Haskai mā pei hiwekūkaishanaii”, hatu waima

25 hanua 7 ushe kaya Judá enabu shanē ibuhairatū enabu Elisamā baba Netaniasī huni bake Ismael 10 hunibube Mispa anu hikishū shanē ibu mekenika Gedalias inū, Judá enabu habe dayamisbu inū, Caldéiau nawabu habube hiweabu hatu detekī keyuabu 26 hatu haska wabu bana nīkabauni Caldéiau nawabuki datehairai hatū mabu pewakī keyutā mabu itxapayabu inū, mabu eskarabesyabu inū, detenamenikabu shanē ibubu pashai Egito anu hiwei bunibukiaki.

Babilônia bitxiti hiwe anua Joaquim tashnimashū hawē benimakī duawanibukiaki, na hātxarā
(Jr 52.31-34)

27 Judá enabū mai pakea anua shanē ibu Joaquim iyunibu shaba 27 inū ushe 12 inū 37 ano kainaitiā Babilônia anua shanē ibuhaira bena Evil-Merodaquē hatu yunukī taewai Joaquimwē nuikī bitxti hiwe anua tashnimashū 28 hawē nuikī duawakī Babilônia anu shanē ibubu Nabucodonosorī hatu iwebirābirākī hatu itxawani Evil-Merodaquebe ha dapi tsauti dapi habe ketashamekī betsa shekatā hatu binumakī ha dapihaira Joaquim tsautā 29 bitxiti hiwe anushū tari sawemis pekamatā hawē shanē ibū tari Joaquim ana sawemakī duawakī hatishū hiweaitiā hiwemashū shaba tibi shanē ibuhaira Evil-Merodaquebetā pimakubainikiaki. 30 Ha dikabi hanu hiweyukē pe hiwemakī shaba tibi Babilônia shanē ibuhairatū duawakī hawē hamapai tibi inākubainikiaki.